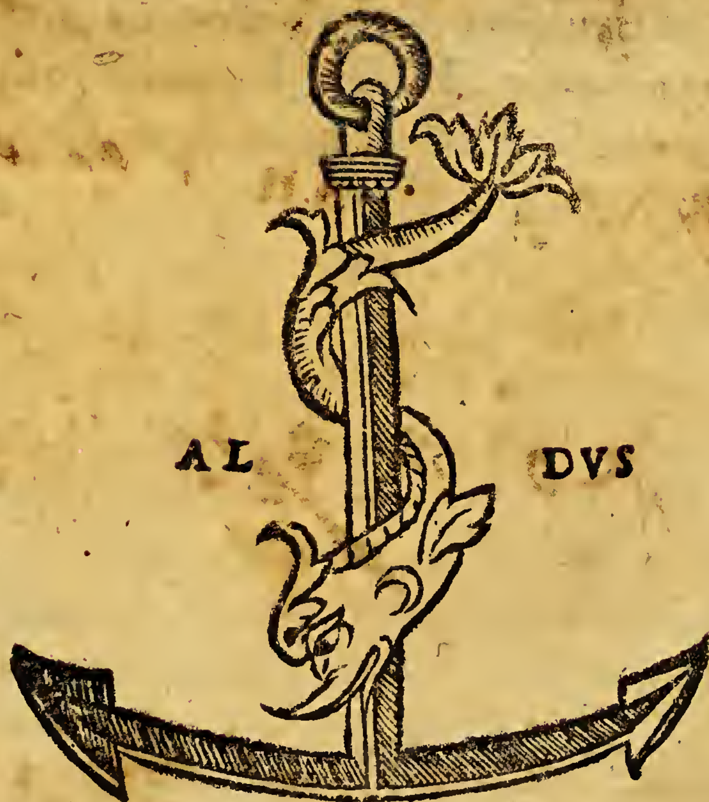

IVVENALIS.

PERSIVS.

M. D. XXXV.

ALDVS MANVTIVS SCIPIONI CARTE ROMACHO SVO S.

I. Iuuenalis, et A. Persij Satyras, ut commodius teneri manibus, & ediſci, nedum legi, ab omnibus queāt, minima forma excuſas publicamus, atque eo tempore, quo omne uitium magis ſtat in praecipiti, quā ſtabat, cū conderētur. non enim dubito, ne non Cognoſcat mores uitæ, legatq; ſuos. Eas ad te mittimus Scipio ſuauiss. ut tibi iterum familiares ſua breuitate fiant, ut olim fuerant, cum te Romæ adoleſcens continebas, quando eas nō minus tenebas memoria, quàm digitos, unguesq; tuos. VALE.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

s

EMPER EGO AVDITOR tantum? nunquam ne reponam
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus? aut summi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus
Martis, & æoliis uicinum rupibus antrum
Vulcani. Quid agant uenti, quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiuæ deuehat aurum
Pelliculæ, quantas iaculetur Monychus Ornos:
Frontonis Platani, conuulsaq; marmora clamant
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à summo, minimoq; poëta.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos
Consilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus,
Si uacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat spado, Meuia thuscum
Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,

Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat:
Cum pars niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas,
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ:
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso, & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest, quē Massa timet, quem munere palpat
Carus, & à trepido Thymele summissa Latino:
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus, in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus, uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem,
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sanè mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut lugdunensem Rhetor dicturus ad aram.
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populũ gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio quid enim saluis infamia nummis?
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam uenusina digna lucerna?
Hæc ego non agitem? sed quid magis heracleas,
Aut diomedeas, aut mugitum labyrinthi;
Et mare percussum puero, fabrumq; uolantem?

C um leno accipiat moechi bona, si capiendi
I us nullum uxori, doctus spectare lacunar,
D octus & ad calicem uigilanti stertere naso,
C um fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit praesepibus, & caret omni
M aiorum censu, dum peruolat axe citato
F laminiam, puer Automedon nam lora tenebat,
I pse lacernatae cum se iactaret amicae.
N on'ne libet medio ceras implere capaces
Q uadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
H inc atq; inde patens, ac nuda pené cathédra,
E t multum referens de Mecoenate supino
S ignator falso qui se lautum, atq; beatum
E xiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
O ccurrit matrona potens, quae molle calenum
P orrectura uiro miscet sitiente rubetam,
I nstituitq; rudes melior Locusta propinquas
P er famam, & populum nigros efferre maritos.
A ude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
S i uis esse aliquis. probitas laudatur, & alget.
C riminibus debent hortos, praetoria, mensas,
A rgentum uetus, & stantem extra pocula caprum?
Q uem patitur dormire nurus corruptor auarae?
Q uem sponsae turpes? & praetextatus adulter?
S i natura negat, facit indignatio uersum
Q ualemcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.
E x quo Deucalion nimbis tollentibus aequor
N auigio montem ascendit, sortesq; poposcit,
P aulatimq; anima caluerunt mollia saxa,
E t maribus nudas ostendit Pyrrha puellas.

Quicqd agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est.
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca.
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero. simplex'ne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies. iubet à præcone uocari
Ipsos Troiugenas. nam uexant limen & ipsi
Nobiscum: da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem, sed quinq; tabernæ
Quadringenta parant. quid confert purpura maius
Optandum, si laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego possideo plus
Pallante, & Licinis: expectent ergo tribuni.
Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima diuitiarum
Maiestas, & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorū ereximus aras,

V t colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
S ed cum summus honor finito computet anno,
S portula quid referat, quantum rationibus addat,
Quid facient comites, qbus hinc toga, calceus hinc est,
E t panis, fumusq; domi? densissima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
L anguida, uel prægnans, & circunducitur uxor.
H ic petit absenti nota iam callidus arte
O stendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
G alla mea est inquit, citius dimitte, moraris.
P rofer Galla caput. noli uexare, quiescit.
I pse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
S portula. deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
A tq; triumphales, inter quas ausus habere
N escio quis titulos Aegyptius, atq; arabarches,
C uius ad effigiem non tantum meiere fas est.
V estibulis abeunt ueteres, lassiq; clientes,
V otaq; deponunt, quanquam longissima cœnæ
S pes homini, caules miseris, atq; ignis emendus.
O ptima syluarum interea, pelagiq; uorabit
R ex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
N am de tot pulchris, & latis orbibus, & tam
A ntiquis, una comedunt patrimonia mensa.
N ullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
L uxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
P onit apros, animal propter conuiuia natum?
P œna tamen præsens, cum tu deponis amictus
T urgidus, & crudum Pauonem in balnea portas.
H inc subitæ mortes, atq; intestata senectus.

I t noua, nec tristis per cunctas fabula cœnas
D ucitur iratis plaudendum funus amicis.
N il erit ulterius, quod nostris moribus addat
P osteritas: eadem cupient, facientq; minores.
O mne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
T otos pande sinus, dicas hic forsitan, unde
I ngenium par materiæ? unde illa priorum
S cribendi quodcunq; animo flagrante liberet
S implicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert, dictis ignoscat Mutius, an non?
P one Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
E t latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
P ensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?
C um ueniet contra, digito compesce labellum,
A ccusator erit, qui uerbum dixerit hic est.
S ecurus licet Aeneam, Rutulumq; ferocem
C ommittas, nulli grauis est percussus Achilles,
A ut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
E nse uelut stricto quoties Lucilius ardens
I nfremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
C riminibus, tacita sudant præcordia culpa,
I nde iræ, & lachrymæ. tecum prius ergo uoluta
H æc animo ante tubas. galeatum serò duelli
P œnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum flaminia tegitur cinis, atq; latina.

SATYRA SECVNDA.

Ltra Sauróatas fugere hinc libet, et glacialẽ
Oceanum, quoties aliqd de moribus audent
Qui Curios simulant, et bacchanalia uiuũt,
Indocti primum: quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias: nam perfectissimus horum
Si quis Aristotelem similem uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter socraticos notissima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrôcem animum, sed podice leui
Cæduntur tumidæ medico ridente mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter

C oncubitu?qui tunc leges reuocarat amaras
O mnibus,atq; ipsi Veneri,Martiq; timendas,
C um tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
S olueret,& patruo similes effunderet offas.
N onne igitur iure,ac merito uitia ultima fictos
C ontemnunt Scauros,& castigata remordent?
N on tulit ex illis toruum Laronia quendam
C lamantem toties,ubi nunc lex Iulia?dormis?
A d quem subridens,felicia tempora,quæ te
M oribus opponunt,habeat iam Roma pudorem.
T ertius e cœlo cecidit Cato:sed tamen unde
H æc emis?hirsuto spirant opobalsama collo
Q uæ tibi?ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Q uòd si uexantur leges,ac iura,citari
A nte omnes debet Scantinia.respice primum
E t scrutare uiros.faciunt hi plura,sed illos
D efendit numerus,iunctæq; umbone phalanges.
M agna inter molles concordia.non erit ullum
E xemplum in nostro tam detestabile sexu.
T ædia non lambit Cluuiam,nec Flora Catullam,
H ispo subit iuuenes,& morbo pallet utroq;.
N unquid nos agimus causas,ciuilia iura
N ouimus?aut ullo strepitu fora uestra mouemus?
L uctantur paucæ,comedunt colliphia paucæ.
V os lanam trahitis,calathisq; peracta refertis
V ellera,uos tenui prægnantem stamine fusum
P enelope melius,melius torquetis Arachne,
H orrida quale facit residens in codice pellex.
N otum est,cur solo tabulas impleuerit Hister
L iberto,dederit uiuus cur multa puellæ.

D iues erit,magno quæ dormit tertia lecto.
T u nube,atq; tace.donant arcana cylindros.
D e nobis post hæc tristis sententia fertur.
D at ueniam coruis,uexat censura columbas.
F ugerunt trepidi uera,ac manifesta canentem
S toicidæ,quid enim falsi Laronia?sed quid
N on facient alij,cum tu multitia sumas
C retice?& hanc uestem populo mirante perores
I n Proculas,& Pollineas?est mœcha Labulla.
D amnetur,si uis,etiam Carphinia,talem
N on sumet damnata togam.sed Iulius ardet:
A estuo:nudus agas:minus est insania turpis.
E n habitum,quo te leges,ac iura ferentem
V ulneribus crudis populus modo uictor,& illud
M ontanum positis audiret uulgus aratris.
Quid?non proclames,in corpore iudicis ista
S i uideas?quæro an deceant multitia testem.
A cer,& indomitus,libertatisq; magister
C retice pelluces.dedit hanc contagio labem,
E t dabit in plures.sicut grex totus in agris
V nius scabie cadit,& porrigine porci,
V uaq; conspecta liuorem ducit ab uua.
F œdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
N emo repente fuit turpissimus.accipient te
P aulatim qui longa domi redimicula sumunt
F rontibus,& toto posuere monilia collo,
A tq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
E t magno cratere deam.sed more sinistro
E xagitata procul non intrat fœmina limen.
S olis ara deæ maribus patet.ite profanæ

C lamatur, nullo gemit hic tibicina cornu.
T alia secreta coluerunt orgia teda
C ecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
I lle supercilium madida fuligine tectum
O bliqua producit acu, pingitq; trementes
A ttollens oculos. uitreo bibit ille priapo,
R eticulumq; comis auratum ingentibus implet
C œrulea indutus scutulata, aut galbana rasa,
E t per Iunonem domini iurante ministro.
I lle tenet speculum patici gestamen Othonis.
A ctoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
A rmatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
R es memoranda nouis annalibus, atq; recenti
H istoria, speculum ciuilis sarcina belli.
N imirum summi ducis est occidere Galbam,
E t curare cutem summi constantia ciuis,
B ebriaci in campo spolium affectare palati,
E t pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in aßyrio pharetrata Semiramis orbe,
M œsta nec actiaca fecit Cleopatra carina.
H ic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.
H ic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
L ibertas, & crine senex phanaticus albo
S acrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
G utturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, phrygio quos tempus erat iã
M ore superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
C ornicini, siue hic recto cantauerat ære.
S ignatæ tabulæ. dictum feliciter ingens.

C œna sedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
O' Proceres, censore opus est, an aruspice nobis?
S cilicet horreres, maioraq; monstra putares,
S i mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
S egmenta, & longos habitus, & flammea sumit
A rcano qui sacra ferens nutantia loro
S udauit clypeis ancilibus. ò pater urbis,
V nde nefas tantum latijs pastoribus? unde
H æc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
T raditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir.
N ec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
N ec quereris patri. uade ergo, & cede seueri
I ugeribus campi, quem negligis. officium cras
P rimo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Q uæ causa officij? quid quæris? nubit amicus,
N ec multos adhibet. liceat modo uiuere, fient,
F ient ista palàm: cupient & in acta referri.
I nterea tormentum ingens nubentibus hæret,
Q uod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
S ed melius, quod nil animis in corpore iuris
N atura indulget, steriles moriuntur, & illis
T urgida non prodest condita pixide Lyde,
N ec prodest agili palmas præbere luperco.
V icit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
L ustrauit'q; fuga mediam gladiator arenam,
E t Capitolinis generosior, & Marcellis,
E t Catulis, Pauli'q; minoribus, & Fabijs, &
O mnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
A dmoueas, cuius tunc munere retia misit.
E sse aliquos manes, & subterranea regna,

E t contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
A tq; una transire uadum tot millia cymba,
N ec pueri credunt, nisi qui non dum ære lauantur.
S ed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
S cipiadæ? quid Fabricius, manes'q; Camilli?
Q uid cremeræ legio, & Cannis consumpta iuuentus,
T ot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
V mbra uenit, cuperent lustrari, siqua darentur
S ulfura cum tedis, et si foret humida laurus.
I lluc heu miseri traducimur. arma quid ultra
L ittora Iuuernæ promouimus? & modo captas
O rcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
S ed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
N on faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus
A rmenius Zalates cunctis narratur ephebis
M ollior ardenti sese indulsisse tribuno.
A spice quid faciant commercia. uenerat obses.
H ic fiunt homines. nam si mora longior urbem
I ndulsit pueris, nonnunquam deerit amator,
M ittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
S ic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA TERTIA.

q V amuis digressu ueteris confusus amici,
L audo tamen, uacuis quòd sedē figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
I anua Baiarum est, & gratum littus, amœni
S ecessus. ego uel Prochytam præpono Suburræ.
N am quid tam miserum, et tam solū uidimus, ut nō
D eterius credas horrere incendia, lapsus
T ectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ

V rbis,& augusto recitantes mense poëtas?
S ed cum tota domus rheda componitur una,
S ubsistit ad ueteres arcus,madidamq; Capendam,
H ic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
N unc sacri fontis nemus,& delubra locantur
I udæis,quorum cophinus,fœnumq; supellex.
O mnis enim populo mercedem pendere iussa est
A rbor,& eiectis mendicat sylua camœnis.
I n uallem Aegeriæ descendimus,& speluncas
D issimiles ueris.quanto præstantius esset
N umen aquæ,uiridi si margine clauderet undas
H erba, nec ingenuum uiolarent marmora tophum?
H ic tunc Vmbritius,quando artibus,inquit,honestis,
N ullus in urbe locus,nulla emolumenta laborum,
R es hodie minor est,here,quàm fuit, atq; eadem cras
D eteret exiguis aliquid.proponimus,illuc
I re,fatigatas ubi Dædalus exuit alas,
D um noua canicies,dum prima,& recta senectus,
D um superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
P orto meis,nullo dextram subeunte bacillo.
C edamus patria.uiuant Arturius istic,
E t Catulus:maneant qui nigrum in candida uertũt,
Q uęis facile est ædem conducere,flumina,portus:
S iccandam eluuiem,portandum ad busta cadauer,
E t præbere caput domina uenale sub hasta.
Q uondam hi cornicines,& municipalis arenæ
P erpetui comites,notaq; per oppida buccæ,
M unera nunc edunt,& uerso pollice uulgi
Q uemlibet occidunt populariter,inde reuersi,
C onducunt forícas.& cur non omnia?cum sint

Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit,quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam?mentiri neſcio:librum,
Si malus eſt,nequeo laudare,& poſcere.motus
Aſtrorum ignoro.funus promittere patris
Nec uolo,nec poſſum:ranarum uiſcera nunquam
Inſpexi.ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat,norint alij:me nemo miniſtro
Fur erit,atq; ideo nulli comes exeo,tanquam
Mancus,& extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur,niſi conſcius? & cui feruens
Aeſtuat occultis animus,ſemperq́; tacendis?
Nil tibi ſe debere putat,nil conferet unquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit Verri,qui Verrem tempore,quo uult,
Accuſare poteſt.tanti tibi non ſit opaci
Omnis arena Tagi,quodq́; in mare uoluitur aurum,
Vt ſomno careas,ponendaq; præmia ſumas
Triſtis,& à magno ſemper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipuè fugiam,properabo fateri,
Nec pudor obſtabit.Non poſſum ferre Quirites
Græcam urbem,quãuis quota portio fecis achææ.
Iam pridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes:
Et linguam,& mores,& cum tibicine chordas
Obliquas,necnon gentilia tympana ſecum
Vexit,& ad circum iuſſas proſtare puellas.
Ite,quibus grata eſt picta lupa barbara mitra.
Ruſticus ille tuus ſumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.

Hic alta

H ic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
H ic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis
A esquilias, dictum'q; petunt à uimine collem,
V iscera magnarum domuum, domini'q; futuri.
I ngenium uelox audacia perdita, sermo
P romptus, & Isæo torrentior. ede quid illum
E sse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
G rammaticus, rhetor, geometres: pictor, aliptes,
A ugur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit
G ræculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit.
A d summā nō Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
H orum ego non fugiam conchylia? me prior ille
S ignabit? fultus'q; toro meliore recumbet
A duectus Romam, quo pruna, & coctona uento?
V sque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
H ausit Auentini baca nutrita sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
S ermonem indocti, faciem deformis amici,
E t longum inualidi collum ceruicibus æquat,
H erculis, Antæum procul à tellure tenentis.
M iratur uocem angustam, qua deterius nec
I lle sonat, quo mordetur gallina marito.
H æc eadem licet & nobis laudare, sed illis
C reditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
V xorem comœdus agit, uel Dorida nullo
C ultam palliolo. mulier nempe ipsa uidetur,
N on persona loqui. uacua, & plana omnia dicas
I nfra uentriculum, & tenui distantia rima.
N ec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic

A ut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo,
N atio comœda est, rides? maiore cachinno
C oncutitur: flet, si lachrimas aspexit amici,
N ec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas,
A ccipit endromydem, si dixeris æstuo, sudat.
N on sumus ergo pares. melior, qui semper, & omni
N octe, dieq; potest alienum sumere uultum,
A` facie iactare manus, laudare paratus,
S i bene ructauit, si rectum minxit amicus,
S i trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
P ræterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
N on matrona laris, non filia uirgo, neq; ipse
S ponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
H orum si nihil est, aulam resupinat amici.
S cire uolunt secreta domus, atq; inde timeri.
E t quoniam cœpit græcorum mentio, transi
G ymnasia, atque audi facinus maioris abollæ.
S toicus occidit Baream delator amicum,
D iscipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
A d quam gorgonei delapsa est penna Caballi.
N on est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
P rotogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
S olus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
E xiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
L imine summoueor, perierunt tempora longi
S eruitij. nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium, (ne nobis blandiar) aut quod
P auperis hic meritum? si curet nocte togatus
C urrere, cum prætor lictorem impellat, & ire

Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis,
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
Filius. alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt semel, atque iterum super illam palpitet. at tu,
Cum tibi Vestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionem deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis idæi. procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam.
Protinus ad censum: de moribus ultima fiet
Quæstio, quot pascit seruos, quot possidet agri
Iugera, quàm multa, magnáq; paropside cœnat.
Quantum quisq; sua nummorum seruat in arca,
Tantum habet & fidei. iures licet et Samethracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atque Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quòd materiam præbet, causásq; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si consulto uulnere crassum,
Atque recens linum ostendit non una cicatrix.
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quàm quòd ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit: & sedeant hic
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenésq; lanistæ.

Sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor? atque puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi. sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
Translatus subito ad Marsos, mensamq́; Sabellam,
Contentusq́; illic ueneto, duroq́; cucullo.
Pars magna Italiæ est (si uerũ admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas. tandemq́; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic, similemq́; uidebis
Orchestram, & populum, clari uelamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
Hic ultra uires habitus nitor: hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id uitium est. hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes. quid te moror? omnia Romæ
Cum pretio. quid das, ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metit barbam: crinem hic deponit amati:
Plena domus libis uenalibus. accipe, & illud
Fermentum tibi habe: præstant tributa clientes:

C ogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
A t positis nemorosa inter iuga Volsinijs, aut
S implicibus Gabijs, aut proni Tyburis arce?
N os urbem colimus tenui tibicine fultam
M agna parte sui. nam si labentibus obstat
V illicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
S ecuros pendente iubet dormire ruina.
V iuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
N octe metus, iam poscit aquam, iam friuola transfert
V calegon, tabulata tibi iam tertia fumant.
T u nescis. nam si gradibus trepidatur ab imis,
V ltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
L ectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
O rnamentum abaci, necnon & paruulus infra
C antharus, & recubans sub eodē marmore Chiron.
I amq; uetus græcos seruabat cista libellos,
E t diuina opici rodebant carmina mures.
N il habuit Codrus: quis enim negat? & tamen illud
P erdidit infelix totum nil. ultimus autem
A erumnæ cumulus, quòd nudum, et frustra rogantē
N emo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
S i magna Astyrij cecidit domus, horrida mater,
P ullati proceres, differt uadimonia prætor.
T unc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem,
A rdet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet.
C onferat impensas, hic nuda, & candida signa,
H ic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
P hæcasianorum uetera ornamenta deorum.

H ic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
H ic modium argenti. meliora, ac plura reponit
P ersicus orborum lautissimus, & merito iam
S uspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
S i potes auelli circensibus, optima Soræ,
A ut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur,
Q uanti nunc tenebras unum conducis in annum.
H ortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
I n tenues plantas facili diffunditur haustu.
V iue bidentis amans, & culti uillicus horti,
V nde epulum possis centum dare Pythagoreis.
E st aliquid quocunq; loco, quocunq; recessu,
V nius sese dominum fecisse lacertæ.
P lurimus hic æger moritur uigilando, sed illum
L angorem peperit cibus imperfectus, & hærens
A rdenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
A dmittunt? magnis opibus dormitur in urbe.
I nde caput morbi rhedarum transitus arcto
V icorum inflexu, & stantis conuitia mandræ
E ripiunt somnum Druso, uitulisq; marinis.
S i uocat officium, turba cedente uehetur
D iues, & ingenti curret super ora Liburno,
A tque obiter leget, aut scribet, uel dormiet intus:
N anque facit somnum clausa lectica fenestra.
A nte tamen ueniet: nobis properantibus obstat
V nda prior: magno populus premit agmine lumbos
Q ui sequitur. ferit hic cubito, ferit assere duro
A lter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
P inguia crura luto, planta mox undiq; magna
C alcor, & in digito clauus mihi militis hæret.

Nõne uides quanto cælebretur ſportula fumo?
Centum conuiuæ, ſequitur ſua quenq; culina.
Corbulo uix ferret tot uaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quas recto uertice portat
Seruulus infelix, & curſu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ modo, longa coruſcat
Sarraco ueniente abies, atque altera pinum
Plauſtra uehunt, nutant alte, populóq; minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa liguſtica portat
Axis, & euerſum fudit ſuper agmina montem:
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ. domus interea ſecura patellas
Iam lauat, & bucca foculũ excitat, et ſonat unctis
Striglibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uarie properantur, at ille
Iam ſedet in ripa, tetrúmq; nouitius horret
Porthmea, nec ſperat cœnoſi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diuerſa pericula noctis,
Quod ſpatium tectis ſublimibus, unde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa, & curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem. poſſis ignauus haberi,
Et ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
Inteſtatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte feneſtræ.
Ergo optes, uotúmq; feras miſerabile tecum,
Vt ſint contentæ patulas effundere pelues.
Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit,

D at pœnas, noctem patitur lugentis amicum
P elidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus.
E rgo non aliter poterit dormire. quibusdam
S omnum rixa facit: sed quamuis improbus annis,
A tq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
V itari iubet, & comitum longissimus ordo,
M ultum præterea flammarum, atq; ænea lampas.
M e, quem Luna solet deducere, uel breue lumen
C andelæ, cuius dispenso, & tempero filum,
C ontemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ,
S i rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
S tat contra, staríq; iubet. parere necesse est.
N am quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
F ortior, unde uenis exclamat, cuius aceto,
C uius concha tumes? quis tecum sectile porrum
S utor, & elixi ueruecis labra comedit?
N il mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
E de ubi consistas, in qua te quæro proseucha.
D icere si tentes aliquid, tacitus´ue recedas,
T antundem est, feriunt pariter uadimonia deinde
I rati faciunt. libertas pauperis hæc est,
P ulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
V t liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
N ec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliet te,
N on deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
F ixa cathenatæ siluit compago tabernæ.
I nterdum & ferro subitus crassator agit rem,
A rmato quoties tutæ custode tenentur
E t pontina palus, & gallinaria pinus.
S ic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.

Qua fornace graues, qua non incude cathenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Sæcula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere causas:
Sed iumenta uocant, & sol inclinat: eundum est.
Nam mihi commota iamdudum mulio uirga
Innuit. ergo uale nostri memor: & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, uestram'q; Dianam
Conuelle à Cumis, satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

SATYRA QVARTA.

Ecce iterũ Crispinus, et est mihi sæpe uocãdus
Ad partes, monstrũ nulla uirtute redẽptum
A uitijs, æger, sola'q; libidine fortis,
Delicias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur, quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus: & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Tityo, Serio'q;, decebat
Crispinum. quid agas, cum dira, & fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex millibus emit

Aequantem sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,
Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
Nil tale expectes. emit sibi. multa uidemus,
Quæ miser, & frugi non fecit Apicius. hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro,
Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris
Piscator, quàm piscis, emi. prouincia tanti
Vendit agros, sed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
Induperatorem? cum tot sestertia partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra palatij,
Iam princeps equitum, magna qui uoce solebat
Vendere municipes fracta de merce siluros?
Incipe Calliope. licet hic considere. non est
Cantandum. res uera agitur. narrate puellæ
Pierides. prosit mihi uos dixisse puellas.
Cum iam semianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo seruiret Roma Neroni,
Incidit adriaci spatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica sustinet Anchô,
Impleuitq; sinus: neq; enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hostia ponti
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum cymbæ, liniq; magister

P ontifici summo. quis enim proponere talem,
A ut emere auderet? cum plena & littora multo
D elatore forent, dispersi protinus algæ
I nquisitores agerent cum remige nudo,
N on dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
D epastumq; diu uiuaria Cæsaris, inde
E lapsum ueterem ad dominum debere reuerti.
S i quid Palfurio, si credimus Armillato,
Quicquid conspicuũ, pulchrumq; ex æquore toto est,
R es fisci est, ubicunq; natat. donabitur ergo,
N e pereat, iam letifero cedente pruinis
A utumno, iam quartanam sperantibus ægris.
S tridebat deformis hyems, prædamq; recentem
S eruabat: tamen hic properat, uelut urgeat auster,
V tq; lacus suberant, ubi quanquam diruta seruat
I gnem troianum, & Vestam colit Alba minorem,
O bstitit intranti miratrix turba parumper,
E t cessit, facili patuerunt cardine ualuæ.
E xclusi expectant admissa obsonia patres.
I tur ad Atridem. tunc Picens accipe dixit
P riuatis maiora focis, genialis agatur
I ste dies, propera stomachum laxare saginis,
E t tua seruatum consume in sæcula rhombum.
I pse capi uoluit, quid apertius? & tamen illi
S urgebant cristæ. nihil est, quod credere de se
N on possit, cum laudatur dijs æqua potestas.
S ed deerat pisci patinæ mensura. uocantur
E rgo in concilium proceres, quos oderat ille,
I n quorum facie miseræ, magnæq; sedebat
P allor amicitiæ primus clamante Liburno,

Currite iam ſedit, rapta properabat ab olla
Pegaſus, attonitæ poſitus modo uillicus urbi.
An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
Interpres legum ſanctiſſimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iuſtitia, uenit & Criſpi iucunda ſenectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populoſq; regenti
Quis comes utilior, ſi clade, & peſte ſub illa
Sæuitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æſtibus, aut nimboſo
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem: nec ciuis erat, qui libera poſſet
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atque octogeſima uidit
Solſtitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiuſdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quē mors tam ſæua maneret,
Et domini gladijs iam deſtinata. ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus:
Vnde fit, ut malim fraterculus eſſe gigantum.
Profuit ergo nihil miſero, quòd comminus urſos
Figebat numidas albana nudus arena
Venator. quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priſcum illud miretur acumen
Brute tuum? facile eſt barbato imponere regi.
Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offenſæ ueteris reus, atq; tacendæ.

Et tamen improbior Satyram scribente cinædo.
Montani quoq; uenter adest abdomine tardus,
Et matutino sudans Crispinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera: sæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire susurro,
Et qui uulturibus seruabat uiscera dacis
Fuscus marmorea meditatus prælia uilla:
Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
Qui nunquam uisæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conspicuũ, nostro quoq; tempore, mõstrũ,
Cæcus, adulator, dirus'q; à ponte satelles,
Dignus aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret basia rhedæ.
Nemo magis rombum stupuit: nam plurima dixit
In leuum conuersus. at illi dextra iacebat
Bellua. sic pugnas Cilicis laudabat, & ictus,
Et pægma, & pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento, sed ut fanaticus œstro
Percussus Bellona tuo diuinat, & Ingens
Omen habes, inquit, magni, clari'q; triumphi:
Regem aliquem capies, aut de temone britano
Excidet Aruiragus. peregrina est bellua. cernis
Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
Fabricio, patriam ut rombi memoraret, & annos.
Quid nam igitur censes, conciditur? absit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait: testa alta paretur,
Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ, subitus'q; Prometheus.
Argillam, atq; rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore iam Cæsar figuli tua castra sequantur.

V icit digna uiro sententia. nouerat ille
L uxuriam imperij ueterem, noctes'q; Neronis
I am medias, aliam'q; famem, cum pulmo falerno
A rderet. nulli maior fuit usus edendi
T empestate mea. circeis nata forent, an
L ucrinum ad saxum, rutupinóue edita fundo
O strea, callebat primo deprendere morsu.
E t semel aspecti littus dicebat echini.
S urgitur, & misso proceres exire iubentur
C onsilio, quos albanam dux magnus in arcem
T raxerat attonitos, & festinare coactos,
T anquam de Getis aliquid, toruis'q; Sicambris
D icturus, tanquam diuersis partibus orbis
A nxia præcipiti uenisset epistola penna.
A tque utinam his potius nugis tota illa dedisset
T empora sæuitiæ, claras quibus abstulit urbi
I llustres'q; animas impune, & uindice nullo.
S ed perijt, postquam cerdonibus esse timendus
C œperat. hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

SATYRA QVINTA.

I te propositi nõ dũ pudet, atq; eadẽ est mẽs,
S Vt bona summa putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
C æsaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset:
Q uamuis iurato metuam tibi credere testi.
V entre nihil noui frugalius. hoc tamen ipsum
D efecisse puta, quod inani sufficit aluo,
N ulla crepido uacat? nusquam pons, & tegetis pars
D imidia breuior? tanti ne iniuria cœnæ?
T am ieiuna fames? cum possis honestius illic

E t tremere, & sordes farris mordere canini?
P rimo fige loco, quod tu discumbere iussus
M ercedem solidam ueterum capis officiorum,
F ructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
E t quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos post
S i libuit menses neglectum adhibere clientem,
T ertia ne uacuo cessaret culcitra lecto,
V nà simus, ait, uotorum summa, quid ultra
Q uæris? habet Trebius propter quod rũpere somnum
D ebeat, & ligulas dimittere sollicitus, ne
T ota salutatrix iam turba peregerit orbem
S yderibus dubijs, aut illo tempore, quo se
F rigida circumagunt pigri sarraca bootæ.
Q ualis cœna tamen? uinum quod succida nolit
L ana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
I urgia proludunt, sed mox & pocula torques
S aucius, & rubra deterges uulnera mappa,
I nter uos quoties, libertorum'q; cohortem
P ugna saguntina feruet commissa lagena.
I pse capillato diffusum consule potat,
C alcatam'q; tenet bellis socialibus uuam,
C ardiaco nunquam cyathum missurus amico,
C ras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
S etinis, cuius patriam, titulum'q; senectus
D eleuit multa ueteris fuligine testæ,
Q uale coronati Thrasea, Heluidius'q; bibebant
B rutorum, & Cassi natalibus. ipse capaces
H eliadum crustas, & inæquales beryllos
V irro tenet phialas: tibi non committitur aurum.
V el, siquando datur, custos affixus ibidem,

Qui numeret gemmas, unguesq́; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A` digitis, quas in uaginæ fronte solebat
Ponere Zelotypi iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem nasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura uitro
Si stomachus domini feruet uinoq́;, ciboq́;,
Frigidior geticis petitur decocta pruinis.
Non eadem uobis poni modo uina querebar.
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Cliuosæ ueheris dum per monimenta latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et ne te teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, tu Getûlum Ganymidem
Respice, cum sities. nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio, quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest calde, gelidæq; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq; aliquid poscas, et quod se stante recumbas.
Maxime quæq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ iam mucida frustra farinæ.
Quæ genuinum agitent non admittentia morsum.
Sed tener, & niueus, molliq; siligine factus

Seruatur

S eruatur domino. dextram cohibere memento.
S alua sit artocopi reuerentia. finge tamen te
I mprobulum. superest illic, qui ponere cogat.
V ix tu consuetis audax conuiua canistris
I mpleri, panis'q; tui nouisse colorem.
S alicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
C oniuge, per montem aduersum, gelidas'q; cucurri
A esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
I uppiter, & multo stillaret penula nimbo.
A spice, quàm longo distendat pectore lancem,
Q uæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa
A sparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
C um uenit excelsi manibus sublata ministri.
S ed tibi dimidio constrictus cammarus ouo
P onitur exigua feralis cœna patella.
I pse uenafrano piscem perfundit: at hic, qui
P allidus offertur misero tibi caulis, olebit
L aternam. illud enim uestris datur alueolis, quod
C anna micipsarum prora subuexit acuta,
P ropter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Q uòd tutos etiam facit à serpentibus atris.
M ulus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
T auromitanæ rupes, quando omne peractum est
E t iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit,
R etibus assiduis penitus scrutante Macello
P roxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.
I nstruit ergo focum prouincia: sumitur illinc
Q uod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
V irroni murena datur, quæ maxima uenit
G urgite de siculo. nam dum se continet auster,

D um sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
C ontemnunt mediam temeraria lina charybdim.
V os anguilla manet longæ cognata colubræ,
A ut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
V ernula riparum pinguis torrente cloaca,
E t solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
I psi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
N emo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A` Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
L argiri. nanq; & titulis, & fascibus olim
M aior habebatur donandi gloria. solum
P oscimus, ut cœnes ciuiliter. hoc face, & esto,
E sto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
A nseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
A ltilis, & flaui dignus ferro Meleagri
F umat aper. post hunc raduntur tubera, si uer
T unc erit, & facient optata tonitrua cœnas
M aiores, tibi habe frumentum, Aledius inquit,
O` Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
S tructorem interea, ne qua indignatio desit,
S altantem spectas, & chironomonta uolanti
C ultello, donec peragat dictata magistri
O mnia. nec minimo sanè discrimine refert
Q uo gestu lepores, & quo gallina secetur.
D ucêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,
E t ponêre foris,, siquid tentaueris unquam
H iscere, tanquã habeas tria nomina, quãdo propinat
V irro tibi, sumitq; tuis contacta labellis
P ocula. quis uestrum temerarius usqueadeo, quis
P erditus, ut dicat regi bibe? plurima sunt, quæ

N on audent homines pertusa dicere læna.
Q uadringenta tibi si quis Deus, aut similis dis
E t melior fatis donaret homuncio, quantus
E x nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
D a Trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
I libus? ò nummi uobis hunc præstat honorem,
V os estis fratres. dominus tamen, & domini rex
S i uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
L userit æneas, nec filia dulcior illo.
I ucundum, & carum sterilis facit uxor amicum.
S ed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
I n gremium patris fundat. simul ipse loquaci
G audebit nido: uiridem thoraca iubebit
A fferri, minimasq; nuces, assemq; rogatum
A d mensam, quoties parasitus uenerit infans.
V ilibus ancipites fungi ponentur amicis,
B oletus domino, sed qualem Claudius edit,
A nte illum uxoris, post quem nil amplius edit.
V irro sibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
P oma dari, quorum solo pascaris odore,
Q ualia perpetuus phæacum autumnus habebat,
C redere quæ possis surrepta sororibus aphris.
T u scabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Q ui tegitur parma, & galea, metuensq; flagelli,
D iscit abhirsuta iaculum torquere capella.
F orsitan impensæ Virronem parcere credas.
H oc agit, ut doleas. nam quæ comœdia? mimus
Q uis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
S i nescis, ut per lachrymas effundere bilem
C ogaris, pressoq; diu stridere molari.

Tu tibi liber homo, & regis conuiua uideris:
Captum te nidore suæ putat ille culinæ.
Nec male coniectat. quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat, hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit. ecce dabit iam
Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam ueniet minor altilis: inde parato,
Intactoq; omnes, & stricto pane tacetis.
Ille sapit, qui te sic utitur: omnia ferre
Si potes, & debes: pulsandum uertice raso
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA SEXTA.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelūca domos, ignemq;, laremq;,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra,
Syluestrem montana torum cum sterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
Pellibus, haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos,
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositiq; luto nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ ueteris uestigia forsan,
Aut aliqua extiterant & sub Ioue, sed Ioue nondū

Barbato, nondum Graecis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto.
Paulatim deinde ad superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugêre sorores.
Antiquum, & uetus est, alienum Posthume lectum
Concutere, atque sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit aetas.
Viderunt primos argentea saecula moechos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras: iamq; à tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras; uxorem Posthume ducis?
Dic, qua Tisiphone, quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altae, caligantesq; fenestrae?
Cum tibi uicinum se praebeat Aemilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Non ne putas melius, quòd tecum pusio dormit?
Pusio: qui noctu non litigat, exigit à te
Nulla iacens illic munuscula: nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.
Sed placet Vrsidio lex Iulia: tollere dulcem
Cogitat haeredem cariturus turture magno,
Mullorumq; iubis, & captatore Macello.
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si moechorum notissimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini.
Quid? quod & antiquis uxor de moribus ulli

Quæritur? ò medici mediam pertundite uenam.
Delicias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oſcula. necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir ſufficit: ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt cuiuſdam rure paterno
Viuentis. uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo ſenuerunt Iuppiter, & Mars.
Porticibuſ'ne tibi monſtratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quod'q; inde excerpere poſſis?
Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo
Tuccia ueſicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, ſubitum, & miſerabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc ruſtica diſcit.
Aſt aliæ, quoties aulæa recondita ceſſant,
Et uacuo, clauſo'q; ſonant fora ſola theatro,
Atque à plebeis longe Megaleſia: triſtes
Perſonam, thyrſum'q; tenent, & ſubligar Acci
Vrbicus exodio riſum mouet Attellanæ
Geſtibus Autonoës. hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula. ſunt, quæ
Chryſogonum cantare uetent. Hiſpulla tragœdo
Gaudet: an expectas, ut Quintilianus ametur?

A ccipis uxorem, de qua citharœdus Echion,
A ut Glaphyrus fiat pater, Ambrosius'q; choraules.
L onga per angustos figamus pulpita uicos.
O rnentur postes, & grandi ianua lauro,
V t testudineo tibi Lentule conopeo.
N obilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
N upta senatori comitata est Hippia ludum
A d Pharon, & Nilum, famosaq; mœnia Lagi,
P rodigia, & mores urbis damnante Canopo.
I mmemor illa domus, & coniugis, atque sororis
N il patriæ indulsit: plorantes'q; improba natos,
V t'q; magis stupeas, ludos, Paridem'q; reliquit.
S ed quanquam in magnis opibus, pluma'q; paterna,
E t segmentatis dormisset paruula cunis,
C ontempsit pelagus, famam contempserat olim,
C uius apud molles minima est iactura cathedras.
T yrrhenos igitur fluctus, late'q; sonantem
P ertulit Ionium constanti pectore, quamuis
M utandum toties esset mare. iusta pericli
S i ratio est, & honesta: timent, pauido'q; gelantur
P ectore, nec tremulis possunt insistere plantis.
F ortē animum præstant rebus, quas turpiter audent.
S i iubeat coniux, durum est conscendere nauim.
T unc sentina grauis, tunc summus uertitur aër.
Q uæ mœchum sequitur, stomacho ualet, illa maritum
C onuomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
P er puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Q ua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
H ippia? quid uidit, propter quod Ludia dici
S ustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur

C œperat, & secto requiem sperare lacerto.
P ræterea multa in faciem deformia, sicut
A ttritus galea, medijsq; in naribus ingens
G ibbus, & acre malum semper stillantis ocelli.
S ed gladiator erat: facit hoc illos hyacinthos.
H oc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa sorori,
A tque uiro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
A ccepta rude cœpisset Veiento uideri.
Q uid priuata domus, quid fecerit Hippia, curas?
R espice riuales diuorum. Claudius, audi,
Q uæ tulerit. dormire uirum cum senserat uxor:
A usa palatino tegetem præferre cubili,
S umere nocturnos meretrix augusta cucullos,
L inquebat comite ancilla non amplius una:
E t nigrum flauo crinem abscondente galero,
I ntrauit calidum ueteri centone lupanar,
E t cellam uacuam, atque suam. tunc nuda papillis
C onstitit auratis titulum mentita Lyciscæ,
O stenditq; tuum generose Britannice uentrem.
E xcepit blanda intrantes, atque æra poposcit.
M ox, lenone suas iam dimittente puellas,
T ristis abit: sed, quod potuit, tamen ultima cellam
C lausit adhuc ardens rigidæ tentigine uuluæ:
E t lassata uiris, non dum satiata recessit:
O bscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ,
F œda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
H ippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
P riuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
I mperio sexus, minimumq; libidine peccant.
O ptima sed quare Cesennia teste marito?

B is quingenta dedit. tanti uocat ille pudicam:
N ec Veneris pharetris macer est, aut lampade feruet.
I nde faces ardent, ueniunt à dote sagittæ.
L ibertas emitur. coràm licet innuat, atque
R escribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
C ur desyderio Bibulæ Sertorius ardet?
S i uerum excutias, facies, non uxor amatur.
T res rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
F iant obscuri dentes, oculi'q; minores:
C ollige sarcinulas dicet libertus, & exi,
I am grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
O cyus, & propera, sicco uenit altera naso.
I nterea calet, & regnat, poscit'q; maritum
P astores, & ouem canusinam, ulmos'q; falernas
Q uantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Q uod'q; dom non est, & habet uicinus, ematur.
M ense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
C lausus, & armatis obstat casa candida nautis,
G randia tolluntur crystallina, maxima rursus
M yrrhina, deinde adamas notissimus, & Berenices
I n digito factus pretiosior: hunc dedit olim
B arbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
O bseruant ubi festa mero pede sabbata reges,
E t uetus indulget senibus clementia porcis.
N ullá ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
S it formosa, decens, diues, fœcunda, uetustos
P orticibus disponat auos, intactior omni
C rinibus effusis bellum dirimente sabina,
R ara auis in terris, nigro'q; simillima cigno.
Q uis feret uxorem, cui constant omnia? malo,

Malo Venusinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, si cum magnis uirtutibus affers
Grande superalium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacem
In castris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæàn, & tu depone sagittas,
Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
Amphion clamat, sed Pæàn contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipsamq; parentem,
Dum sibi nobilior Latonæ gente uidetur,
Atque eadem scrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut se tibi semper
Imputet? huius enim rari, summiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
Plus aloes, quàm mellis habet. quis deditus autem
Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
Horreat? inq; dies septenis oderit horis?
Quædam parua quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quàm quòd se non putat ulla
Formosam, nisi quæ de thusca græcula facta est?
De Sulmonensi mera Cecropis, omnia græcè:
Cum sit turpe magis nostris nescire latinè.
Hoc sermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt græcè. dones tamen ista puellis,
Tune etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc græcè? non est hic sermo pudicus
In uetula, quoties lasciuum interuenit illud
Zοὴ, καὶ ψυχὴ modo sub lodice relictis,
Uteris in turba. quod enim non excitat inguen

V ox blanda, & nequam? digitos habet. ut tamen oēs
S ubsidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Q uanquam & Carpophoro, facies tua cōputat annos.
S i tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
N on es amaturus, ducendi nulla uidetur
C ausa, nec est quare cœnam, & mustacia perdas
L abente officio, crudis donanda, nec illud,
Q uod prima pro nocte datur, cum lance beata
D acicus, & scripto radiat germanicus auro.
S i tibi simplicitas uxoria, deditus uni
E st animus, submitte caput ceruice parata
F erre iugum. nullam inuenies, quæ parcat amanti.
A rdeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,
E t spolijs. igitur longe minus utilis illi
V xor, quisquis erit bonus, optandusq; maritus.
N il unquam inuita donabis coniuge. uendes
H ac obstante nihil. nihil, hæc si nolit, emetur.
H æc dabit affectus, ille excludetur amicus
I am senior, cuius barbam tua ianua uidit.
T estandi cum sit lenonibus, atque lanistis
L ibertas, & iuris idem contingat arenæ:
N on unus tibi riualis dictabitur hæres.
P one crucem seruo: meruit quo crimine seruus
S upplicium? quis testis adest? quis detulit? audi.
N ulla unquam de morte hominis cunctatio lōga est.
O demens, ita seruus homo est? nil fecerit. esto.
H oc uolo: sic iubeo: sit pro ratione uoluntas.
I mperat ergo uiro. sed mox hæc regna relinquit,
P ermutatq; domos, & flammea conterit: inde
A duolat, & spreti repetit uestigia lecti.

Ornatas pauloante fores, pendentia linquit
Vela domus, & adhuc uirides in limine ramos.
Sic crescit numerus, sic fiunt octo mariti,
Quinq; per autumnos, titulo res digna sepulchri.
Desperanda tibi salua concordia socru.
Illa docet spolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet missis à corruptore tabellis
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
Custodes, aut ære domat: tunc corpore sano
Aduocat Archigenen, onerosaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & secretus adulter,
Impatiensq; moræ pauet, & præputia ducit.
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
Aut alios mores, quàm quos habet? utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.
Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit, accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantq; libellos,
Principium, atque locos Celso dictare paratæ
Endromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit, aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutoq; lacessit,
Atque omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi siquid in illo
Pectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? uires amat: hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri: nam quantula nostra uoluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat
Balteus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri

Dimidium tegmen, uel si diuersa mouebit
Praelia, tu felix ocreas uendente puella.
Haec sunt, quae tenui sudant in Cyclade, quarum
Delicias, & panniculus bombicinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeae curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro:
Et ride, scaphium positis cum sumitur armis.
Dicite uos neptes Lepidi, caeci'ue Metelli,
Gurgitis aut Fabij, quae Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet. minimum dormitur in illo.
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,
Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus semper lachrymis, semper'q; paratis
In statione sua, atque expectantibus illam,
Quo iubeat manere modo. tu credis amorem,
Tu tibi tunc eruca places, fletum'q; labellis
Exorbes, quae scripta, & quas lecture tabellas,
Si tibi zelotypae retegantur scrinia moechae.
Sed iacet in serui complexibus, aut equitis. dic,
Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem.
Haeremus. dic ipsa. olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego possem
Indulgere mihi. clames licet, & mare coelo
Confundas, homo sum: nihil est audacius illis
Deprehensis: iram, atque animos à crimine sumunt.
Vnde haec monstra tamen, uel quo de fonte requiris?

P ræstabat castas humilis fortuna latinas
Quondam: nec uitijs contingi parua sinebat
T ecta labor, somniq; breues, & uellere thusco
V exatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
H annibal, & stantes collina in turre mariti.
N unc patimur longæ pacis mala. sæuior armis
L uxuria incubuit, uictumq; ulciscitur orbem.
N ullum crimen abest, facinusq; libidinis, ex quo
P aupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos
E t Sybaris colles: hinc & Rhodos, & Miletos,
A tque coronatum, & petulans, madidumq; Tarentū.
P rima peregrinos obscœna pecunia mores
I ntulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
D iuitiæ molles, quid enim Venus ebria curat?
I nguinis, & capitis quæ sint discrimina, nescit.
G randia quæ medijs iam noctibus ostrea mordet,
C um perfusa mero spumant unguenta falerno,
C um bibitur concha, cum iam uertigine tectum
A mbulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
T ullia, quod dicat notæ Collacia Mauræ.
M aura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
N octibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
E ffigiemq; deæ longis siphonibus implent,
I nq; uices equitant, ac luna teste mouentur.
I nde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
C oniugis urinam magnos uisurus amicos.
N ota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
I ncitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
A ttonitæ, crinemq; rotant ululante priapo

Mænádes. ò quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus, quæ uox saltante libidine, quantus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur: omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiẽs, tum fœmina simplex,
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
Iam fas est, admitte uiros, dormitat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil est, seruis incurritur abstuleris spem
Seruorum, ueniet conductus aquarius. hic si
Quæritur, & desunt homines, mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem summittat Asello.
Atque utinam ritus ueteres, & publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Nouerunt Mauri, atque Indi, quæ psaltria penem
Maiorem, quàm sint duo Cæsaris anticatones,
Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum,
Et uaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non Clodius aras
Audio quid ueteres olim moneatis amici.

P one ſeram.cohibe. ſed quis cuſtodiet ipſos
C uſtodes? cauta eſt,& ab illis incipit uxor.
I amq; eadem ſummis pariter,minimiſq; libido.
N ec melior,pedibus ſilicem quæ conterit atrum,
Q uàm quæ longorum uehitur ceruice ſyrorum.
V t ſpectet ludos,conducit Ogulnia ueſtem,
C onducit comites,ſellam,ceruical,amicas,
N utricem,& flauam,cui det mandata,puellam.
H æc tamen,argenti ſupereſt quodcunq; paterni,
L euibus athletis ac uaſa nouiſſima donat.
M ultis res anguſta domi eſt, ſed nulla pudorem
P aupertatis habet,nec ſe metitur ad illum,
Q uem dedit hæc,poſuitq; modum.tamē,utile quid ſit,
P roſpiciunt aliquando uiri,frigusq;,famemq;.
F ormica tandem quidam expauere magiſtra.
P rodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum:
A t uelut exhauſta rediuiuus pullulet arca
N ummus,& è pleno ſemper tollatur aceruo,
N onnunquam reputant quanti ſibi gaudia conſtent.
S unt quas eunuchi imbelles,ac mollia ſemper
O ſcula delectent,& deſperatio barbæ,
E t quòd abortiuo non eſt opus.illa uoluptas
S umma tamen,quòd iam calida & matura iuuenta
I nguina traduntur medicis,iam pectine nigro.
E rgo expectatos,ac iuſſos creſcere primum
T eſticulos,poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
T onſoris damno tantum rapit Heliodorus.
C onſpicuus longe,cunctiſq; notabilis intrat
B alnea,nec dubiæ cuſtodem uitis,& horti
P rouocat à domina factus ſpado.dormiat ille

Cum

Cum domina, sed tu iam durum Posthume, iamq;
Tondendum eunucho Bromium committere noli,
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis prætoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyces, crispo numerantur pectine chordæ,
Quo tener Hedymeles operā dedit, hunc tenet, hoc se
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.
Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti
Cum farre, & uino Ianum, Vestamq; rogabat,
An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq; uerba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quæso, dic antiquissime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia cœli.
Non est (ut uideo) non est, quid agatur apud uos.
Hæc de comœdis te consulit, illa tragœdum
Commendare uolet, uaricosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
Audax, & cœtus possit quàm ferre uirorum.
Cumq; paludatis ducibus præsente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
Hæc eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercæ,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam prægnantem fecerit, & quo
Mense, quibus uerbis concumbat quæq;, modis quot.

I nstantem regi Armenio, Parthoq́; cometem
P rima uidet. famam, rumoresq́; illa recentes
E xcipit ad portas, quosdam facit ipse Niphatem
I n populos, magnoq́; illic cuncta arua teneri
D iluuio: nutare urbes, subsidere terras,
Q uocunq; in triuio, cuicunq; est obuia narrat.
N ec tamen id uitium magis intolerabile, quàm quòd
V icinos humiles rapere, & concidere loris
E xorata solet. nam si latratibus alti
R umpuntur somni, fustes huc ocyus, inquit,
A fferte, atque illis dominum iubet ante feriri,
D einde canem. grauis occursu, teterrima uultu
B alnea nocte subit, conchas, & castra moueri
N octe iubet, magno gaudet sudare tumultu,
C um lassata graui ceciderunt brachia massa,
C allidus & cristæ digitos impressit Aliptes,
A c summum dominæ femur exclamare coegit.
C onuiuæ miseri interea, somnoq́;, fameq́;
V rgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
O enophorum sitiens, plena quod tenditur urna
A d motum pedibus, de quo sextarius alter
D ucitur ante cibum rabidam facturus orexim,
D um redit, & terram luto ferit intestino.
M armoribus riui properant, aut lata falerno
P eluis olet. nam sic tanquam alta in dolia longus
D eciderit serpens, bibit, & uomit. ergo maritus
N auseat, atque oculis bilem substringit opertis.
I lla tamen grauior, quæ, cum discumbere cœpit,
L audat Virgilium, perituræ ignoscit Elisæ,
C ommittit uates, & comparat inde Maronem,

A tque alia parte in trutina suspendit Homerum.
C edunt grammatici uincuntur rhetores, omnis
T urba tacet, nec causidicus, nec praeco loquatur,
A ltera nec mulier. uerborum tanta cadit uis,
T ot pariter pelues, & tintinabula dicas
P ulsari. iam nemo tubas, atq; aera fatiget.
V na laboranti poterit succurrere lunae.
I mponit finem sapiens & rebus honestis.
N am quae docta nimis cupit, & facunda uideri,
C rure tenus medio tunicas succingere debet,
C aedere Siluano porcum, quadrante lauari.
N on habeat matrona, tibi quae iuncta recumbit,
D icendi genus, aut curtum sermone rotato
T orqueat enthymema, nec historias sciat omnes,
S ed quaedam ex libris & non intelligat. odi
H anc ego, quae repetit, uoluitq; Palaemonis artem
S eruata semper lege, & ratione loquendi,
I gnotosq; mihi tenet antiquaria uersus,
N ec curanda uiris opicae castigat amicae
V erba, Soloecismum liceat fecisse marito.
N il non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
C um uirides gemmas collo circumdedit, & cum
A uribus extensis magnos commisit Elenchos.
I ntolerabilius nihil est, quam foemina diues.
I nterea foeda aspectu, ridendaq; multo
P ane tumet facies, aut pinguia poppaeana
S pirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
A d moechum ueniet lota cute. quando uideri
V ult formosa domi? moechis foliata parantur
E muntur his quicquid graciles huc mittitis Indi.

T andem aperit uultum, & tectoria prima reponit.
I ncipit agnosci, atque illo lacte fouetur,
P ropter quod secum comites educit asellas,
E xul hyperboreum si dimittatur ad axem.
S ed quæ mutatis inducitur, atque fouetur
T ot medicaminibus, coctǽq; siliginis offas
A ccipit, & madidæ: facies dicetur, an ulcus?
E st operæpretium penitus cognoscere, toto
Q uid faciant, agitentq́; die, si nocte maritus
A uersus iacuit, perijt libraria, ponunt
C osmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
D icitur, & pœnas alieni pendere somni
C ogitur, hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
H ic scutica, sunt quæ tortoribus annua præstent.
V erberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
A ut latum pictæ uestis consyderat aurum,
E t cædens longi relegit transacta diurni,
E t cædit, donec classis cædentibus, exi
I ntonat horrendum iam cognitione peracta
P rofectura domo sicula non mitior aula.
N am si constituit, solitóq; decentius optat
O rnari, & properat, iamq́; expectatur in hortis,
A ut apud Isiacæ potius sacraria lenæ:
C omponit crinem laceratis ipsa capillis
N uda humeros Psecas infelix, nudisq́; mamillis.
A ltior hic quare cincinnus? taurea punit
C ontinuo flexi crimen, facinusq́; capilli.
Q uid Psecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
S i tibi displicuit nasus tuus? altera leuum
E xtendit, pectitq́; comas, & uoluit in orbem.

E st in consilio matrona, admotaq; lanis
E merita quae cessat acu. sententia prima
H uius erit. post hanc aetate, atque arte minores
C ensebunt, tanquam famae discrimen agatur,
A ut animae: tanti est quaerendi cura decoris.
T ot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
A edificat caput. Andromachen à fronte uidebis:
P ost minor est. aliam credas, cedò: si breue parui
S ortita est lateris spatium, breuior'q; uidetur
V irgine pygmaea nullis adiuta cothurnis,
E t leuis erecta consurgit ad oscula planta.
N ulla uiri cura interea, nec mentio fiet
D amnorum, uiuit tanquam uicina marito,
H oc solo proprior, quòd amicos coniugis odit,
E t seruos. grauis est rationibus ecce furentis
B ellonae, matris'q; deûm chorus intrat, & ingens
S emiuir obscoeno facies reuerenda minori,
M ollia qui rupta secuit genitalia testa,
I am pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
P lebeia, & phrygia uestitur bucca Tiara.
G rande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
A duentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
E t xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
V t quicquid subiti, & magni discriminis instat,
I n tunicas eat, & totum semel expiet annum.
H ybernum fracta glacie descendet in amnem,
T er matutino tyberi mergetur, & ipsis
V orticibus timidum caput abluet: inde superbi
T otum regis agrum, nuda, ac tremebunda cruentis
E repet genibus si candida iusserit Io,

Ibit ad Aegypti finem, calidas'q; petitas
A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
En animam, & mentem, cum qua dij nocte loquũtur.
Ergo hic præcipuum, summum'q; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, et grege caluo
Plangentis populi currit derisor Anubis.
Ille petit ueniam, quoties non abstinet uxor
Concubitu, sacris, obseruandis'q; diebus,
Magnaq; debetur uiolato pœna cadurco.
Et mouisse caput uisa est argentea serpens.
Illius lachrymis, meditataq; murmura præstant,
Vt ueniam culpæ non abnuat ansere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Osiris.
Cum dedit ille locum cophino, fœno'q; relicto,
Arcanam iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum, & magna sacerdos
Arboris, ac summi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum, sed parcius ære minuto.
Qualiacunq; uoles, iudæi somnia uendunt.
Spondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, uel Comagenus aruspex,
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipse.
Chaldæis sed maior erit fiducia. quicquid
Dixerit astrologus, credent à fonte relatum
Hammonis, quoniam Delphis oracula cessant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.

P raecipuus tamen est horum, qui saepius exul,
C uius amicitia, conducendaq; tabella
M agnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
I nde fides arti, sonuit si dextera ferro,
L aeuaq; si longo castrorum in carcere mansit.
N emo mathematicus genium indemnatus habebit.
S ed qui pene perit, cui uix in Cyclada mitti
C ontigit, & parua tandem caruisse Seripho,
C onsulit ictericae lento de funere matris.
A nte tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
E fferat, & patruos, an sit uicturus adulter
P ost ipsam. quid enim maius dare numina possunt?
H aec tamen ignorat quid sydus triste minetur
S aturni, quo laeta Venus se proferat astro,
Q ui mensis damno, quae dentur tempora lucro.
I llius occursus etiam uitare memento,
I n cuius manibus ceu pinguia succina tritas
C ernis ephemeridas, quae nullum consulit, & iam
C onsulitur, quae castra uiro, patriamq; petente
N on ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
A d primum lapidem uectari cum placet, hora
S umitur ex libro, si prurit frictus ocelli
A ngulus, inspecta genesi collyria poscit.
A egra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
A ptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
S i mediocris erit, spacium lustrabit utrunq;
M etarum, et sortes ducet, frontemq;, manumq;
P raebebit uati crebrum popysma roganti.
D iuitibus responsa dabit phryx augur, & inde
C onductus dabit astrorum, mundiq; peritus.

Atque aliquis ſenior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo poſitum eſt, & in aggere fatum.
Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,
Conſulit ante phalas, dephinorumq́; columnas,
An ſaga uendenti nubat caupone relicto.
Hæc tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes
Nutricis tolerant fortuna urgente labores.
Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina poſſunt,
Quæ ſteriles facit, atq; homines in uentre necandos
Conducit. gaude infelix, atque ipſe bibendum
Porrige quicquid erit. nam ſi diſtendere uellet,
Et uexare uterum pueris ſalientibus, eſſes
Aethiopis fortaſſe pater, mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.
Tranſeo ſuppoſitos, & gaudia, uotaq; ſæpe
Ad ſpurcos decepta lacus, atque inde petitos
Pontifices ſalios, Scaurorum nomina falſo
Corpore laturos. ſtat fortuna improba noctu
Arridens nudis infantibus: hos fouet omnes,
Inuoluitq́; ſinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq́; ſibi mimum parat. hos amat, his ſe
Ingerit, atque ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos affert cantus, hic Theſſala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et ſolea pulſare nates quòd deſipis, inde eſt:
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo geſſiſti. tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli

Infudit. quæ non faciet, quod Principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,
Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus. siquidem unius præcordia pressit
Ille senis, tremulumq́; caput descendere iussit
In cœlum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscit ferrum, atque ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una uenefica constat.
Oderunt natos de pellice. nemo repugnet,
Nemo uetet: iam iam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ.
Liuida materno feruent adipata ueneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc. altum Satyra sumente cothurnum,
Scilicet & finem egressi, legemq́; priorum,
Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum rutulis, cœloq́; latino.
Nos utinam uani. sed clamat Pontia, feci,
Confiteor, puerisq́; meis aconita paraui,
Quæ deprehensa patent. facinus tamen ipsa peregi.
Tu'ne duos una sæuissima uipera cœna?
Tu'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne. nil contra conor, & illæ
Grandia monstra suis audebant temporibus, sed
Non propter nummos. minor admiratio summis

D ebetur monstris, quoties facit ira nocentem
H unc sexum: & rabie iecur incendente feruntur
P ræcipites. ut saxa iugis abrupta, quibus mons
S ubtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
I llam nó tulerim, quæ computat, & scelus ingens
S ana facit. spectant subeuntem fata mariti
A lcestim, & similis si permutatio detur
M orte uiri, cupiant animam seruare catellæ.
O ccurrent multæ tibi Belides, atque Eriphyle,
M ane Clytemnestrã nullus non uicus habebit.
H oc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
I nsulsam, & fatuam læua, dextraq; tenebat.
A t nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
S ed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
P ontica ter uicti cautus medicamina regis.

SATYRA SEPTIMA.

e T spes, & ratio studiorũ in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate camœnas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poetæ
B alneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
T entarent, nec fœdum alij, nec turpe putarent
P ræcones fieri, cum desertis Aganippes
V allibus, exuriens migraret in atria Clió.
N am si pieria quadrans tibi nullus in arca
O stendatur, ames nomen, uictumq; Machæræ,
E t uendas potius, commissa quod auctio uendit
S tantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
H alcyonem, Bacchi Thebas, & Terea Fausti.
H oc satius, quàm si dicas sub iudice uidi.

Quod non uidisti faciat equites Asiani
Quanquam, et Cappadoces faciant, equitesq; Bithyni,
A ltera quos nudo traducit Gallia talo:
N emo tamen studijs indignum ferre laborem
C ogetur posthac, nectit quicunq; canoris
E loquium uocale modis, laurumq; momordit.
H oc agite o iuuenes circunspicit, & stimulat uos,
M ateriamq; sibi ducis indulgentia quaerit.
S i qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
P raesidia, atque ideo croceae membrana tabellae
I mpletur: lignorum aliquid posce ocyus, & quae
C omponit, dona Veneris Telesine marito,
A ut clude, & positos tinea pertunde libellos.
F range miser calamos, uigilataq; praelia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
V t dignus uenias ederis, & imagine macra.
S pes nulla ulterior didicit iam diues auarus
T antum admirari, tantum laudare disertos:
V t pueri Iunonis auem. sed desiuit aetas
E t pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis.
T aedia tunc subeunt animos, tunc seq;, suamq;
T erpsichóren odit facunda, & nuda senectus.
A ccipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & musarum, & Apollinis aede relicta.
I pse facit uersus, atque uni cedit Homero
P ropter mille annos. at si dulcedine famae
S uccensus recites, Maculonus commodat aedes,
A c longe ferrata domus seruire iubetur,
I n qua sollicitas imitatur ianua portas.
S cit dare libertos extrema in parte sedentes

O rdinis,& magnas comitum disponere uoces.
N emo dabit regum,quanti subsellia constent,
E t quæ conducto pendent Anabathra tigillo,
Q uæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
N os tamen hoc agimus,tenuiq; in puluere sulcos
D ucimus,& littus tenui uersamus aratro.
N am si discedas,laqueo tenet ambitiosi
C onsuetudo mali,tenet insanabile multos
S cribendi cacoëthes,& ægro in corde senescit.
S ed uatem egregium,cui non sit publica uena,
Q ui nihil expositum soleat deducere,nec qui
C ommuni feriat carmen triuiale moneta,
H unc,qualem nequeo mostrare,& sentio tantum
A nxietate carens,animus facit omnis acerbi
I mpatiens,cupidus syluarum,aptusq; bibendis
F ontibus Aonidum.neq; enim cantare sub antro
P ierio,thyrsum'ue potest contingere sana
P aupertas,atque æris inops,quo nocte,dieq;
C orpus eget.satur est,cum dicit Horatius ohe.
Q uis locus ingenio?nisi cum se carmine solo
V exant,& dominis Cyrrhæ, Nysæq; feruntur
P ectora nostra duas non admittentia curas?
M agnæ mentis opus,nec de lodice paranda
A ttonitæ,currus,& equos, faciesq; deorum
A spicere,& qualis Rutulum confundat erinnys.
N am si Virgilio puer,& tolerabile desit
H ospitium,caderent omnes à crinibus hydri,
S urda nihil gemeret graue buccina.poscimus,ut sit
N on minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
C uius & albiolos,& lenam pignerat Atreus.

Non habet infelix Numitor, quod mittat amico:
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne Leonem
Iam domitum. constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Sarrano, tenuiq; Salino.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem. tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaq; libidine uulgi
Auditur. sed cum fregit subsellia uersu:
Esurit, intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circumligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas.
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, tunc utile multis
Pallere, et uinum toto nescire decembri.
Vester porrò labor fœcundior historiarum
Scriptores. petit hic plus temporis, atque olei plus.
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit
Omnibus, & crescit multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?

Quis dabit historico, quantum daret Acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet, & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia præstent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc, cum creditor audit
Præcipue, uel si tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus ueram deprendere messem
Si libet, hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertæ.
Consedère duces. surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice. rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmæ.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, et uas
Pelamydum, aut ueteres Afrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagœnæ,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.
Aemilio dabitur, quantum petet, et melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atque ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur prælia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit. exitus hic est
Tongilli, magno cum Rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuentus longo premit assere medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.

S pondet enim tyrio stlataria purpura filo,
E t tamen hoc ipsis est utile, purpura uendit
C ausidicum, uendunt amethistina. conuenit illis
E t strepitu, & faciae maioris uiuere censu.
S ed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
V t redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
N unc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
R espicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
O cto, decem comites, post te an sit sella, togati
A nte pedes ideo conducta Paulus agebat
S ardonyce, atque ideo pluris, quàm Cossus, agebat,
Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
G allia, uel potius nutricula causidicorum
A frica, si placuit mercedem imponere linguæ.
D eclamare doces, ò ferrea pectora Vecti,
C um perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
N am quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stās
P roferet, atque eadem cantabit uersibus ijsdem.
O ccidit miseros Crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit causæ genus, atque ubi summa
Quæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ,
S cire uolunt omnes, mercedem soluere nemo.
M ercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis
S cilicet arguitur, quòd læua in parte mamillæ
N il salit arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
À Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus

C ircumagat madidas à tempestate cohortes.
Q uantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do:
V t toties illum pater audiat. ast alij sex,
E t plures uno conclamant ore sophistæ,
E t ueras agitant lites raptore relicto,
F usa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
E t quæ iam ueteres sanant mortaria cæcos.
E rgo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
C onsilia, & uitæ diuersum iter ingredietur
A d pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
S ummula ne pereat, qua uilis tessera uenit
F rumenti. quippe hæc merces lautissima. tenta
C hrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
L autorum pueros artem scindens Theodori,
B alnea sexcentis, & pluris porticus, in qua
G estetur dominus quoties pluit, an ne serenum
E xpectet? spargatq; luto iumenta recenti?
H ic potius. nanq; hic mundæ nitet ungula mulæ.
P arte alia longis Numidarum fulta columnis
S urgat, & algentem rapiat cœnatio solem.
Q uanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
C omponit, ueniet qui pulmentaria condit.
H os inter sumptus sextertia Quintiliano
V t multum duo sufficient. res nulla minoris
C onstabit patri, quàm filius. unde igitur tot
Q uintilianus habet saltus? exempla nouorum
F atorum transi, felix, & pulcher, & acer,
F elix, & sapiens, & nobilis, & generosus
A ppositam nigræ Lunam subtexit alutæ,
F elix, orator quoq; maximus, & iaculator:

Et si

Et si perfixit, cantat bene. distat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
Si Fortuna uolet, fies de rhetore consul.
Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud, quã
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos,
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, sterilis'q; cathédræ,
Sicut Trasymachi probat exitus, atque Secundi
Carinatis, & hunc inopem uidistis Athenæ
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Di maiorum umbris tenuem, & sine pondere terrã,
Spirantes'q; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco. metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus. & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæq; iuuentus,
Ruffum, qui toties Ciceronem allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, docti'q; Palæmonis affert,
Quantum grãmaticus meruit labor? & tamen ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quàm rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Acœnitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quàm
Institor hybernæ tegetis, niuei'q; cadurci,
Dum modò non pereat, mediæ quod noctis ab hora
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat

Qui docet obliquo lanam deducere ferro?
Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & haereret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quae cognitione tribuni
Non egeat. sed uos saeuas imponite leges,
Vt praeceptori uerborum regula constet,
Vt legat historias, authores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut Phoebi balnea, dicat
Nutricem Anchisae, nomen, patriamq; nouercae
Archemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt siquis cera uultum facit, exigite, ut sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus. non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq; in fine trementes.
Haec, inquit, cures, & cum se uerterit annus,
Accipe, uictori populus quod postulat aurum.

SATYRA OCTAVA.

Temmata qd faciunt? qd prodest Pōtice lōgo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorū? & stantes in curribus Aemilianos?
Et Curios iam dimidios? nasumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male uiuitur? effigies quō

T ot bellatorum, si luditur alea pernox?
A nte numantinos si dormire incipis ortus
L uciferi, quo signa duces, & castra mouebant?
C ur allobrogicis, & magna gaudeat ara
N atus in herculeo Fabius lare? si cupidus, si
V anus, & euganea quantumuis mollior agna?
S i tenerum attritus catinensi pumice lumbum
S qualentes traducit auos? emptorq́; ueneni
F rangenda miseram funestat imagine gentem?
T ota licet ueteres exornent undiq; ceræ
A tria, nobilitas sola est, atq; unica uirtus.
P aulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
H os ante effigies maiorum pone tuorum,
P ræcedant ipsas illi te consule uirgas.
P rima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
I ustitiæq́; tenax factis, dictisq́; mereris,
A gnosco procerem, salue Getulice, seu tu
S yllanus quocunq; alio de sanguine rarus
C iuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
E xclamare libet, populus quod clamat Osiri
I nuento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
I ndignus genere, & præclaro nomine tantum
I nsignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus,
A ethiopem cygnum, paruam, extortamq́; puellam,
E uropen, canibus pigris, scabieq́; uetusta
L euibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
N omen erit pardus, tigris, leo, siquid adhuc est,
Q uod fremit in terris uiolentius, ergo cauebis,
E t metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
H is ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli

P lance, tumes alto Drusorum sanguine, tanquam
F eceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
V t te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
N on quæ uentoso conducta sub aëre texit,
V os humiles, inquis, uulgi pars ultima nostri,
Q uorum nemo queat patriam monstrare parentis.
A st ego cecropides, uiuas, & originis huius
G audia longa feras, tamen ima plebe quiritem
F acundum inuenies. solet hic defendere causas
N obilis indocti. ueniet de plebe togata
Q ui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
H ic petit Euphratem iuuenis, domitiq; Bataui
C ustodes aquilas armis industrius, at tu
N il nisi cecropides, truncoq; simillimus hermæ,
N ullo quippe alio uincis discrimine, quàm quòd
I lli marmoreum caput est, tua uiuit imago.
D ic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Q uis generosa putet nisi fortia? nempe uolúcrem
S ic laudamus equum, facili cui plurima palma
F eruet, & exultat rauco uictoria circo.
N obilis hic, quocunq; uenit de gramine, cuius
C lara fuga ante alios, & primus in æquore puluis.
S ed uenale pecus corithæ, posteritas &
H irpini, si rara iugo uictoria sedit.
N il ibi maiorum respectus, gratia nulla
V mbrarum: dominos pretijs mutare iubentur
E xiguis, tritoq; trahunt epiredia collo
S egnipedes, digniq; molam uersare Nepotis.
E rgo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Q uod possim titulis incidere præter honores,

Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
H æc satis ad iuuenem, quem nobis fama superbum
T radit, & inflatum, plenumq́; Nerone propinquo.
R arus enim fermè sensus communis in illa
F ortuna. sed te censeri laude tuorum
P ontice noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
L audis agas: miserum est aliorũ incumbere famæ,
N e collapsa ruant subductis tecta columnis.
S tratus humi palmes uiduas desyderat ulmos.
E sto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
I nteger, ambiguæ siquando citabere testis
I ncertæq́; rei, Phalaris licet imperet, ut sis,
F alsus, & admoto dictet periuria tauro,
S ummum crede nefas animam præferre pudori,
E t propter uitam uiuendi perdere causas.
D ignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
G aurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
E xpectata diu tandem prouincia cum te
R ectorem accipiet, pone iræ frena, modumq́;,
P one & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
O ssa uides regum uacuis exhausta medullis.
R espice quid moneant leges, quid curia mandet,
P ræmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iusto
E t Capito, & tutor ruerint damnante senatu.
P iratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
C um Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
P ræconem Chærippe tuis circunspice pannis,
I amq́; tace. furor est post omnia perdere naulum.
N on idem gemitus olim, nec uulnus erat par
D amnorum socijs florentibus, & modò uictis

Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, nec non Polycleti
Multus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atq; hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres. referebant nauibus altis
Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
Nunc socijs iuga pauca boū, & grex paruus equarū,
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus, hæc etenim sunt
Pro summis, nam sunt hæc maxima. despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum
Despicias merito. quid enim resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda est Hispania, gallicus axis,
Illyricumq; latus, parce & messoribus illis,
Qui saturant urbem circo, scenæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius discinxerit Aphros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
Fortibus, & miseris. tollas licet omne, quod usquā est
Auri, atq; argenti, scutum, gladiumq; relinques,
Et iacula, & galeam. spoliatis arma supersunt.
Quod modo proposui, non est sententia: uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors comitum, si nemo tribunal
Vendit acerse comes, si nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus, nec cuncta per oppida curuis

V nguibus ire parat nummos raptura Celæno,
T unc licet à Pico numeres genus, altaq; si te
N omina delectant, omnem titanida pugnam
I nter maiores, ipsum'q; Promethéa ponas:
D e quocunq; uoles proauum tibi sumito libro.
Q uod si præcipitem rapit ambitus, atq; libido,
S i frangi uirgas sociorum in sanguine, si te
D electant hebetes lasso lictore secures,
I ncipit ipsorum contra te stare parentum
N obilitas, claram'q; facem præferre pudendis.
O mne animi uitium tanto conspectius in se
C rimen habet, quanto maior, qui peccat, habetur.
Q uo mihi te solitum falsas signare tabellas
I n templis, quæ fecit auus? statuam'q; parentis
A nte triumphalem? quó? si nocturnus adulter
T empora santonico uelas adoperta cucullo?
P ræter maiorum cineres, atq; ossa uolucri
C arpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
I pse rotam stringit multo sufflamine consul,
N octe quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
I ntendunt oculos, finitum tempus honoris
C um fuerit, clara Damasippus luce flagellum
S umet, & occursum nusquam trepidabit amici
I am senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
S oluet, & infundet iumentis ordea lassis.
I nterea dum lanatas, toruum'q; iuuencum
M ore Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat
H ipponam, & facies olida ad præsepia pictas.
S ed cum peruigiles, placet instaurare popinas,
O buius assiduo syrophœnix udus amomo

C urrit, idumeæ syrophœnix incola portæ
H ospitis affectu dominum, regem'q; salutat,
E t cum uenali Cyane succincta lagœna.
D efensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
H æc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra
F ouisti errorem breue sit quod turpiter audes.
Q uædam cum prima resecentur crimina barba.
I ndulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
T hermarum calices, inscripta q; lintea uadit
M aturus bello Armeniæ, Syriæ'q; tuendis
A mnibus, & Rheno, atq; Istro præstare Neronem
S ecurum ualet hæc ætas. mitte hostia Cæsar,
M itte, sed in magna legatum quære popina,
I nuenies aliquo cum percussore iacentem
P ermistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
I nter carnifices, & fabros sandapilarum,
E t resupinati cessantia tympana Galli,
A equa ubi libertas, communia pocula, lectus
N on alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Q uid facias talem sortitus Pontice seruum?
N empe in Lucanos, aut thusca ergastula mittas.
A t uos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
T urpia cerdoni, Volesos, Brutos'q; decebunt.
Q uid, si nunquam adeo fœdis, adeo'q; pudendis
V timur exemplis, ut non peiora supersint?
C onsumptis opibus uocem Damasippe locasti
S ipario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
L aureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
I udice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
I gnoscas populo. populi frons durior huius,

Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
P lanipedes audit Fabios, ridere potest, qui
M amercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
N ec dubitant Celsi prætoris uendere ludis.
F inge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Z elotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
R es haud mira tamen, citharœdo principe natus
N obilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
D edecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
N ec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina;
D amnat enim tales habitus, & damnat, & odit,
N ec galea frontem abscondit. mouet ecce tridentem
P ostquam uibrata pendentia retia dextra
N equicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
E rigit, et tota fugit agnoscendus arena.
C redamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
P orrigat, & longo iactetur spira galero.
E rgo ignominiam grauiorem pertulit omni
V ulnere, cum Graccho iussus pugnare secutor,
L ibera si dentur populo suffragia: quis tam
P erditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
C uius supplicio non debuit una parari
S imia, nec serpens unus, nec culeus unus?
P ar Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem. quippe ille deis authoribus ultor
P atris erat cæsi media inter pocula, sed nec
E lectræ iugulo se polluit, aut Spartani
S anguine coniugij, nullis aconita propinquis

Miscuit, in scœna nunquam cantauit Orestes:
Troica non scripsit, quid enim Verginius armis
Debuit ulcisci magis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudáq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atq; hæc sunt generosi principis artes
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, graiæq; apium meruisse coronæ.
Maiorum effigies habeant insignia uocis:
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, uel Antigones, seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flammas domibus, templísq; parastis,
Vt Bracatorum pueri, Senonúmq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coërcet.
Hic nouus arpinâs ignobilis, & modò Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubiq;
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis Octauius abstulit udo
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinâs alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam posthæc frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerum

Excipit, & solus trepidantem protegit urbem
Atque ideo postq̃ ad Cimbros, stragẽq; uolabant
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina, pro totis legionibus hi tamen, & pro
Omnibus auxilijs, atque omni plebe latina
Sufficiunt dijs infernis, terræq; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, & quos
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum uirgo natauit.
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus. at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo, pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, Vulcaniaq; arma capessas:
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longe repetas, longéq; reuoluas,
Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

Scire uelim quare toties mihi Neuole tristis
Occurras fronte obducta, ceu marsya uictus.
Quid tibi cũ uultu, qualẽ deprẽsus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit. unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida siccæ
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
Inde habitum facies. igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, & Ganymedem
Pacis, & aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo) atque ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæpretium, pingues aliquando lacernas

M unimenta togæ duri, crassíq; coloris,
E t male percussas textoris pectine galli
A ccipimus, tenue argentum, uonæq; secundæ.
F ata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Q uas sinus abscondit. nam si tibi sydera cessant,
N il faciet longi mensura incognita nerui,
Q uamuis te nudum spumanti Virro labello
V iderit, & blandæ assidue, densǽq; tabellæ
S ollicitent. ἥθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Q uod tamen ulterius monstrum, quā mollis auarus?
H æc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
C omputat, & ceuet, ponatur calculus, adsint
C um tabula pueri, numera sestertia quinq;
O mnibus in rebus, numerentur deinde labores,
A n facile, & pronum est agere intra uiscera penem
L egitimum, atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
S eruus erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Q uàm dominum. sed tu sanè tener, & puerum te,
E t pulchrum, & dignum cyatho, cœlóq; putabas.
V os humili asseclæ, uos indulgebitis unquam
C ultori, iam nec morbo donare parati?
E n cui tu uiridem umbellam, cui sucina mittas
G randia, natalis quoties redit, aut madidum uer
I ncipit, & strata positus, longáq; cathedra
M unera fœmineis tractas secreta calendis.
D ic passer cui tot montes, tot prædia seruas
A ppula, tot miluos intra tua pascua lassos?
T e Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,
S uspectumq; iugum Cumis, & Gaurus inanis.
N am quis plura linit uicturo dolia musto?

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
I ugeribus paucis? melius'ne hic rusticus infans
C um matre, & casulis, & cum lusore catello
C ymbala pulsantis legatus fiet amici?
I mprobus es, cum poscis ait, sed pensio clamat
P osce, sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
L ata acies, per quam solers euasit Vlysses.
A lter emendus erit, nanq; hic non sufficit, ambo
P ascendi, quid agam bruma spirante? quid, oro,
Quid dicam scapulis seruorum mense Decembri,
E t pedibus? durate, atq; expectate cicadas?
V erum ut dissimiles, ut mittas cætera, quanto
M etiris pretio, quòd, ni tibi deditus essem,
D euotus'q; cliens, uxor tua uirgo maneret?
S cis certe quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
E t quæ pollicitus, fugientem sæpe puellam
A mplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, & iam
S ignabat. tota uix hæc ego nocte redemi
T e plorante foris. testis mihi lectulus, & tu,
A d quem peruenit lecti sonus, & dominæ uox.
I nstabile, ac dirimi cœptum, & iam pené solutum
C oniugium in multis domibus seruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
N ullum ergo meritum est ingrate, ac perfide nullum,
Quòd tibi filiolus, uel filia nascitur ex me?
T ollis enim, & libris actorum spargere gaudes
A rgumenta uiri. foribus suspende coronas:
I am pater es. dedimus quod famæ opponere possis.
I ura parentis habes, propter me scriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.

Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, si tres impleuero, iusta doloris
Neuole causa tui. contra tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem sibi quærit asellum.
Hæc soli commissa tibi cælare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus pumice leuis,
Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit
Tanquam prodiderim quicquid scio, sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
O Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas, serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge hostia, tollito lumen
E medio, clament omnes, propè nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores. quod enim dubitant componere crimen
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, & miseram uinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulo ante petebas
A nobis. taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare falerni,
Pro populo faciens quantum Lausella bibebat.
Viuendum rectè cum propter plurima, tum his

Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas & farre suo custodit, & ære.
Idcirco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo, sed commune dedisti.
Nunc mihi quid suades post dãnum tẽporis, & spes
Deceptas? Festinat enim decurrere uelox
Flosculus angustæ, miseræq; breuissima uitæ
Portio. dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida, nunquam pathicus tibi deerit amicus
Stantibus, & saluis his collibus. undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput, altera maior
Spes superest, tu tantum erucis imprime dentem.
Hæc exempla para felicibus, at mea Clothò,
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
Ò parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui soleo exornare corona.
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
À tegete, & baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter,
Qui multas facies pingat cito. sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem. nam cum pro me fortuna rogatur,

Affigit ceras illa de naue petitas,
Quae siculos cantus effugit remige surdo.

SATYRA DECIMA.

Omnibus in terris, quae sunt à Gadibus usq;
Auroram, & Gāgem, pauci dignoscere pnt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non poeniteat, uotiq; peracti?
Euertēre domos totas optantibus ipsis
Di faciles. nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia. multis
Et sua mortifera est facundia. uiribus ille
Confisus periit, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperās patrimonia census,
Quanto delphinis balaena britanica maior.
Temporibus diris igitur, iussuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecae praediuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet aedes
Tota cohors. rarus uenit in coenacula miles.
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis,
Et motae ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit uacuus corām latrone uiator.
Prima ferē uota, & cunctis notissima templis,
Diuitiae ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus. tunc illa time, cum pocula sumes

Gemmata, & lato setinum ardebit in auro.
Iam'ne igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis
Extantem, & medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictæ sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæq; coronæ,
Tantum orbem, quanto ceruix non sufficit ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem, sceptro quæ surgit eburno,
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos.
Tunc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.
Ridebat curas, nec non & gaudia uulgi,
Interdum & lachrymas, cum fortunæ ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est genua incerare deorum.
Quosdam præcipitat subiecta potentia magnæ

I nuidiæ,mergit longa,atque insignis honorum
P agina,descendunt statuæ,restem'q; sequuntur.
I psas deinde rotas bigarum impacta securis
C ædit,& immeritis franguntur crura caballis.
I am strident ignes,iam follibus,atq; caminis
A rdet adoratum populo caput,& crepat ingens
S eianus,deinde ex facie toto orbe secunda
F iunt urceoli,pelues,sartago,patellæ.
P one domi Lauros,duc in capitolia magnum,
C retatum'q; bouem,Seianus ducatur unco
S pectandus.gaudent omnes.quæ labra?quis illi
V ultus erat?nunquam,siquid mihi credis,amaui
H unc hominem.sed quo cecidit sub crimine?quisnam
D elator?quibus indicijs?quo teste probauit?
N il horum,uerbosa,& grandis epistola uenit
A` Capreis.bene habet,nil plus interrogo,sed quid
T urba tremens?sequitur fortunam,ut semper,et odit
D amnatos.idem populus,si Nortia thusco
F auisset,si oppressa foret secura senectus
P rincipis,hac ipsa Seianum diceret hora
A ugustum.iam pridem,ex quo suffragia nulli
V endimus,effugit curas.nam qui dabat olim
I mperium, fasces,legiones,omnia,nunc se
C ontinet,atq; duas tantum res anxius optat,
P anē,& Circenses.perituros audio multos.
N il dubium:magna est fornacula,pallidulus mi
B rutidius meus ad Martis fuit obuius aram.
Quàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
V t male defensus.curramus præcipites,&,
D um iacet in ripa,calcemus Cæsaris hostem.

S ed uideant serui, ne quis neget, & pauidum in ius
C eruice astricta dominum trahat. hi sermones
T unc de Seiano, secreta hæc murmura uulgi.
V is ne salutari sicut Seianus? habere
T antundem? atq; illi sellas donare curules?
I llum exercitibus præponere? tutor haberi
P rincipis angusta Caprearum in rupe sedentis
C um grege chaldæo? uis certe pila, cohortes,
E gregios equites, & castra domestica, quidni
H æc cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
P osse uolunt. sed quæ præclara, & prospera tanti,
V t rebus lætis par sit mensura malorum?
H uius, qui trahitur, prætextam sumere mauis?
A n Fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
E t de mensura ius dicere? uasa minora
F rangere pannosus uacuis ædilis Vlubris?
E rgo quid optandum foret, ignorasse fateris
S eianum. nam qui nimios optabat honores,
E t nimias poscebat opes, numerosa parabat
E xcelsæ turris tabulata, unde altior esset
C asus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Q uid Crassos? quid Pompeios euertit, et illum,
A d sua qui domitos deduxit flagra quirites?
S ummus nempe locus nulla non arte petitus,
M agnaq; numinibus uota exaudita malignis.
A d generum Cereris sine cæde, & uulnere pauci
D escendunt reges, & sicca morte tyranni.
E loquium, ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
I ncipit optare, & totis quinquatribus optat,
Q uisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,

Quem ſequitur cuſtos anguſtæ uernula capſæ.
E loquio ſed uterq; perit orator: utrunq;
L argus, & exundans leto dedit ingenij fons.
I ngenio manus eſt, & ceruix cæſa, nec unquam
S anguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
O fortunatam natam me conſule Romam.
A ntoni gladios potuit contemnere, ſi ſic
O mnia dixiſſet. ridenda poëmata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina Philippica famæ,
V olueris à prima quæ proxima. ſæuus & illum
E xitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
T orrentem, & pleni moderantem fræna theatri.
D ijs ille aduerſis genitus, fatóq; ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A carbone, & forcipibus, gladiósq; parante
I ncude, & luteo uulcano ad rhetora miſit.
B ellorum exuuiæ, truncis affixa trophæis
L orica, & fracta de caſſide buccula pendens,
E t curtum temone iugum, uictæq; triremis
A pluſtre, & ſummo triſtis captiuus in arcu,
H umanis maiora bonis creduntur. ad hæc ſe
R omanus, graiúsq;, ac barbarus induperator
E rexit. cauſas diſcriminis, atque laboris
I nde habuit. tanto maior famæ ſitis eſt, quàm
V irtutis. quis enim uirtutem amplectitur ipſam,
P ræmia ſi tollas? patriam tamen obruit olim
G loria paucorum, & laudis, tituliq; cupido
H æſuri ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
D iſcutienda ualent ſterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.

E xpende Hannibalem, quot libras in duce summo
I nuenies? hic est, quem non capit Africa mauro
P erfusa Oceano, Niloq; admota tepenti.
R ursus ad Aethiopum populos, aliosq; Elephantos,
A dditur imperijs Hispania, Pyrenæum
T ransilit: opposuit natura alpemq;, niuemq;,
D iduxit scopulos, & montem rupit aceto.
I am tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit:
A ctum, inquit, nihil est, ni pœno milite portas
F rangimus, & media uexillum pono Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
C um getula ducem portaret bellua luscum.
E xitus ergo quis est? ô gloria, uincitur idem
N empe, et in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus,
M irandusq; cliens sedet ad prætoria regis,
D onec bithyno libeat uigilare tyranno.
F inem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
N on gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
C annarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
A nnulus. i demens, & sæuas curre per alpes,
V t pueris placeas, & declamatio fias.
V nus pelæo iuueni non sufficit orbis:
A estuat infelix, angusto limite mundi,
V t Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho:
C um tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
S arcophago contentus erit. mors sola fatetur,
Q uantula sint hominum corpuscula. creditur olim
V elificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
A udet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
S uppositumq; rotis solidum mare, credimus altos

Defecisse amnes, epotaq; flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis rediit Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus æolio nunquam hoc in carcere passos,
Ipsum compedibus qui uinxerat Ennosigæum?
Mitius id sanè, quòd non & stigmate dignum
Credidit, huic quisquam uellet seruire deorum?
Sed qualis rediit? nempe una naue, cruentis
Fluctibus, ac tarda per densa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da spatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, solum hoc & pallidus optas.
Sed quàm continuis, & quantis longa senectus
Plena malis. deformem, et tetrum ante omnia uultũ,
Dissimilemq; sui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq; genas, & tales aspice rugas,
Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
In uetula scalpit iam mater simia bucca.
Plurima sunt iuuenum discrimina: pulchrior ille
Hoc, atq; ille alio: multum hic robustior illo:
Vna senum facies: cum uoce trementia labra,
Et iam leue caput, madidiq; infantia nasi:
Frangendus misero gingiua panis inermi:
Vsqueadeo grauis uxori, natisq;, sibiq;,
Vt captatori moueat fastidia Cosso.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio, uel si
Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et, quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

An'ne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canicies?quid,quòd merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ Venerem affectat ſine uiribus?aſpice partis
Nunc dãnum alterius.nam quæ cantante uoluptas,
Sit licet eximius citharœdus,ſit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos eſt fulgere lacerna?
Quid refert,magni ſedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat,atq; tubarum
Concentus?clamore opus eſt,ut ſentiat auris,
Quem dicat ueniſſe puer,quot nuntiet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola.circunſilit agmine facto
Morborum omne genus.quorum ſi nomina quæras:
Promptius expediã,quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themiſon ægros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios,quot circunſcripſerit Hirrus
Pupillos,quot longa uiros exorbeat uno
Maura die,quot diſcipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot uillas poſſideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero,hic lumbis,hic coxa debilis:ambos
Perdidit ille oculos,& luſcis inuidet:huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus,hiat tantum,ceu pullus hirundinis,ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna.ſed omni
Membrorum damno maior dementia,quæ nec
Nomina ſeruorum,nec uultum agnoſcit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte,nec illos,
Quos genuit,quos eduxit:nam codice ſæuo

H æredes uetat esse suos: bona tota feruntur
A d phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod steterat: multis in carcere fornicis annis.
V t uigeant sensus animi, ducenda tamen sunt
F unera natorum, rogus aspiciendus amatæ
C oniugis, & fratris, plenæq; sororibus urnæ.
H æc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
S emper clade domus multis in luctibus, inq;
P erpetuo mœrore, & nigra ueste senescant.
R ex Pylius (magno si quicquam credis Homero)
E xemplum uitæ fuit à cornice secundæ.
F elix nimirum, qui tot per sæcula mortem
D istulit, atque suos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties mustum bibit, oro parumper
A ttendas, quantum de legibus ipse queratur
F atorum, & nimio de stamine, cum uidet acris
A ntilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiserit æuo.
H æc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
A tque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
I ncolumi Troia Priamus uenisset ad umbras
A ssaraci magnis solennibus, Hectore funus
P ortante, ac reliquis fratrum ceruicibus inter
I liadum lachrymas, ut primos edere planctus
C assandra inciperet, scissaq; Polyxena palla,
S i foret extinctus diuerso tempore, quo iam
C œperat audaces Paris ædificare carinas.
L onga dies igitur quid contulit? omnia uidit
E uersa, & flammis Asiam, ferroq; cadentem.

Tunc miles tremulus posita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram summi Iouis, ut uetulus bos,
Qui domini cultris tenue, & miserabile collum
Præbet ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunq; hominis, sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
Festino ad nostros, & regem transeo Ponti,
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes.
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere. quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt. igitur fortuna ipsius, & urbis
Seruatum uicto caput abstulit. hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsque ad delicias uotorum. cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atq; suam Rutilæ dare. filius autem
Corporis egregij miseros, trepidosq; parentes

S emper habet. rara est adeo concordia formæ,
A tque pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
T radiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
P ræterea castum ingenium, uultumq́; modestum
S anguine feruentem tribuat natura benigna
L arga manu quid enim puero conferre potest plus
C ustode, & cura natura potentior omni?
N on licet esse uiros. nam prodiga corruptoris
I mprobitas ipsos audet tentare parentes.
T anta in muneribus fiducia. nullus ephebum
D eformem sæua castrauit in arce tyrannus,
N ec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
S trumosum, atq; utero pariter, gibboq́; tumentem.
N unc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
M aiora expectant discrimina: fiet adulter
P ublicus, & pœnas metuet quascunq; mariti
E xigere irati, nec erit felicior astro
M artis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
I nterdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
C oncessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
V erberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
S ed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
M atronæ: mox cum dederit Seruilia nummos,
F iet & illius, quem non amat: exuet omnem
C orporis ornatum. quid enim ulla negauerit udis
I nguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
D eterior totos habet illic fœmina mores.
S ed casto quid forma nocet? quid profuit olim
H ippolyto graue propositum? quid Bellorophonti?
E rubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

N ec Sthenebœa minus, quàm Cressa excanduit, & se
C oncussere ambæ. mulier sæuissima tunc est,
C um stimulos odio pudor admouet. elige, quidnam
S uadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor
D estinat, optimus hic, & formosissimus idem
G entis patritiæ rapitur miser extinguendus
M essalinæ oculis. dudum sedet illa parato
F lammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
S ternitur, & ritu decies centena dabuntur
A ntiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
H æc tu secreta, & paucis commissa putabas:
N on nisi legitime uult nubere. quid placeat, dic.
N i parêre uelis, pereundum est ante lucernas:
S i scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
N ota urbi, & populo contingat principis aures.
D edecus ille domus sciet ultimus, interea tu
O bsequere imperio, si tanti est uita dierum
P aucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
P ræbēda est gladio pulchra hæc, et candida ceruix.
N il ergo optabunt homines? si consilium uis,
P ermittes ipsis expendere numinibus, quid
C onueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
N am pro iucundis aptissima quæq; dabunt dij.
C arior est illis homo, quàm sibi. nos animorum
I mpulsi, & cæca, magnaq; cupidine ducti
C oniugium petimus, partumq; uxoris: at illis
N otum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
V t tamen et poscas aliquid, uoueasq; sacellis
E xta, & candiduli diuina tomacula porci,
O randum est, ut sit mens sana in corpore sano.

Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spacium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
Herculis erumnas credat, sæuosq; labores,
Et uenere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare. semita certe
13 Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA VNDECIMA.

Tticus eximie si cœnat, lautus habetur:
a Si Rutilus, demens: qd enim maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? oĩs
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porrò uides, quos sæpe elusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
Et citò casurus iam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus. interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, uel matris imagine fracta,

E t quadringentis nummis condire gulosum
F ictile. sic ueniunt ad miscellanea ludi.
R efert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
L uxuria est: in Ventidio laudabile nomen
S umit, & à censu famam trahit. illum ego iure
D espiciam, qui scit quanto sublimior Atlas
O mnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
I gnoret quantum ferrata distet ab arca
S acculus. è cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν,
F igendum, & memori tractandum pectore. siue
C oniugium quæras, uel sacri in parte senatus
E sse uelis (nec enim loriam poscit Achillis
T hersites, in qua se traducebat Vlysses
A ncipitem) seu tu magno discrimine causam
P rotegere affectas: te consule: dic tibi quis sis,
O rator uehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
N oscenda est mensura tuæ, spectandaq; rebus
I n summis, minimis, etiam cum piscis emetur,
N ec mulum cupias, cum sit tibi gobio tantum
I n loculis. quis enim te deficiente crumena,
E t crescente gula manet exitus, ære paterno,
A c rebus mersis in uentrem, fœnoris, atque
A rgenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
T alibus à dominis post cuncta nouissimus exit
A nnulus, & digito mendicat Pollio nudo.
N on præmaturi cineres, nec funus acerbum
L uxuria, sed morte magis metuenda senectus.
H i plerũque gradus, conducta pecunia Romæ,
E t coràm dominis consumitur: inde ubi paulum
N escio quid superest, & pallet fœnoris author,

Qui uertere solum, Baias, & ad hostia currunt.
Cedere nanq; foro iam non tibi deterius, quàm
Aesquilias à feruenti migrare suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
Persice non præstem uita, nec moribus, & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coràm alijs dictem puero, sed in ore placentas.
Nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis
Euandrum, uenies Tirynthius, aut minor illo
Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum
Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De tyburtino ueniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, inscius herbæ,
Nec dum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis, & montani
Asparagi, posito quos legit uillica fuso.
Grandia præterea, tortoq; calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus: & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
Signinum, syriumq; pirum de corbibus ijsdem
Aemula picenis, & odoris mala recentis,
Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri iam luxuriosa senatus
Cœna fuit. Curius paruo quæ legerat horto

I pse focis breuibus ponebat olufcula, quæ nunc
S qualidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
S icci terga suis rara pendentia crate
M oris erat quondam festis seruare diebus,
E t natalitium cognatis ponere lardum,
A ccedente noua, siquam dabat hostia, carne.
C ognatorum aliquis, titulo ter consulis, atque
C astrorum imperijs, & dictatoris honore
F unctus, ad has epulas solito maturius ibat,
E rectum domito referens à monte ligonem.
C um tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
E t Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
C ensoris mores etiam collega timeret,
N emo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in oceani fluctu testudo nataret.
C larum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
S ed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
V ile coronati caput ostendebat aselli,
A d quod lasciui ludebant ruris alumni.
T ales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
T unc rudis, & graias mirari nescius artes,
V rbibus euersis prædarum in parte reperta
M agnorum artificum frangebat pocula miles,
V t phaleris gauderet equus, cælataq; cassis
R omuleæ simulachra feræ mansuescere iussæ
I mperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
A c nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
P endentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
A rgenti quod erat, solis fulgebat in armis.

P onebant igitur thusco farrata catino
O mnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
T emplorum quoq; maiestas præsentior, & uox
N octe ferè media, mediam'q; audita per urbem
L ittore ab Oceani Gallis uenientibus, & dijs
O fficium uatis peragentibus, his monuit nos.
H anc rebus latijs curam præstare solebat
F ictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
I lla domi natas, nostra'q; ex arbore mensas
T empora uiderunt: hos lignum stabat in usus,
A nnosam si forte nucem deiecerat Eurus.
A t nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
N il Rombus, nil Dama sapit: putere uidentur
V nguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
G rande ebur, & magno sublimis Pardus hiatu
D entibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
E t Mauri celeres, & mauro obscurior indus,
Et quos deposuit nabathæo bellua saltu,
I am nimios, capiti'q; graues. hinc surgit orexis,
H inc stomacho bilis, nam pes argenteus illis,
A nnulus in digito quòd ferreus. ergo superbum
C onuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
D espicit exiguas, adeo nulla uncia nobis
E st eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac
M ateria, quin ipsa manubria cultellorum
O ssea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
R ancidula, haud ideo peior gallina secatur.
S ed nec structor erit, cui cædere debeat omnis
P ergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
S umine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,

Et scythicæ uolucres, & Phœnicopterus ingens,
Et Getûlus Orix, hebeti lautissima ferro
Cæditur, & tota sonat ulmea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tirunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis assibus emptos
Porriget incultus puer, atq; à frigore tutus,
Non phryx, aut lycius, non à mangone petitus
Quisquam erit, & magno, cum poscis, posce latine.
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atque hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubulci.
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desyderat hœdos,
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto.
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis,
A` quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit.
Namq; una, atq; eadem uini patria, atq; ministri.
Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
Irritamentum ueneris languentis, & acres
Diuitis urticæ. maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus. magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.

N on capit has nugas humilis domus. audiat ille
T estarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
F ornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
V ocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,
Q ui lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
N anq; ibi Fortunæ ueniam damus. alea turpis,
T urpe & adulterium mediocribus. hæc eadem illi
O mnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
N ostra dabunt alios hodie conuiuia ludos.
C onditor iliádos cantabitur, atq; Maronis
A ltisoni dubiam facientia carmina palmam.
Q uid refert, tales uersus qua uoce legantur?
S ed nunc dilatis auerte negotia curis,
E t gratam requiem dona tibi, quando licebit
P er totum cessare diem, non fœnoris ulla
M entio, nec prima si luce egressa, reuerti
N octe solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
H umida suspectis referens multitia rugis,
V exatasq; comas, & uultum, aurem'q; calentem.
P rotinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
P one domum, & seruos, & quicquid frangitur illis,
A ut perit, ingratos ante omnia pone sodales.
I nterea megalesiacæ spectacula palmæ
I dæum solenne colunt, similisq; triumpho
P ræda caballorum prætor sedet. ac mihi pace
I mmensæ, nimiæq; liceat si dicere plebis,
T otam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
P ercutit, euentum uiridis quo colligo panni.
N am si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
H anc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis

Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor, & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq́; togam. iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam. facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tædia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior usus.

SATYRA DVODECIMA.

Atali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
n Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam;
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq́; coruscat
Quippe ferox uitulus templis maturus, et aræ,
Spargendusq́; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq́; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper, & incolumen sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
Euasi, densæ cœlum abscondêre tenébræ
Nube una, subitusq́; antemnas impulit ignis,
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox

Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, siquando poetica surgit
Tempestas. genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima, uestem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum
Infecit natura pecus. sed & egregius fons
Viribus occultis, & bæticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
Parthenio factas, urnæ cratêra capacem,
Et dignum sitiente Pholo, uel coniuge Fusci,
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,

Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & uentis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima teda.
Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagœnæ,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquã iacuit planum mare, tempora postquam
Prospera uectoris, fatumq; ualentius euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ: modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat unum,
Velo prora suo, iam deficientibus austris.
Spes uitæ cum sole redit. tum gratus Iulo,
Atq; nouercali sedes prælata Lauino,
Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
Et nunquam uisis triginta clara mamillis.
Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus,
Quæ pelago occurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam. non sic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: sed trunca puppe magister
Interiora petit baianæ peruia cymbæ.

Tunc stagnante sinu gaudent ibi uertice raso
Garula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri linguis, animisq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; uirentem:
Iam sequar, & sacro, quod præstat, rite peracto,
Inde domum repetam, graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cera.
Hic nostrum placabo Iouem, laribusq; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc Coruine Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Tres habet hæredes. libet expectare, quis ægram,
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili uerum hæc nimia est impensa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Pacius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Porticus, existunt qui promittant hecatomben.
Quatinus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec latio, aut usquam nostro sub sydere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus rutulis, & Turni pascitur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostri ducibus, regiq; Molosso
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmã.

N ulla igitur mora per Nouiũ, mora nulla per Histrũ
P acuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
E t cadat ante lares Gallinæ uictima sacra
T antis digna deis, & captatoribus horum.
A lter enim, si concedas mactare, uouebit
D e grege seruorum magna, & pulcherrima quæq;
C orpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
I mponet uittas, & si qua est nubilis illi
I phigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
N on sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
L audo meum ciuem, nec comparo testamento
M ille rates: nam si Libitinam euaserit æger,
D elebit tabulas inclusus carcere nassæ,
P ost meritum sanè mirandum, atq; omnia soli
F orsan Pacuuio breuiter dabit. ille superbus
I ncedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
G rande operæpretium faciat iugulata Mycenis.
V iuat Pacuuius quæso, uel Nestora totum
P ossideat, quantum rapuit Nero, montibus aurum
E xæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

SATYRA TERTIADECIMA.

Xemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
e Displicet authori. prima est hæc ultio, quòd se
Iudice, nemo nocens absoluitur, ĩproba q̃uis
G ratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Q uid sentire putas omnes Caluine recenti
D e scelere, & fidei uiolatæ crimine? sed nec
T am tenuis census tibi contigit, ut mediocris
I acturæ te mergat onus: nec rara uidemus

Quæ patris.casus multis hic cognitus,ac iam
T ritus,& è medio Fortunæ ductus aceruo.
P onamus nimios gemitus.flagrantior æquo
N on debet dolor esse uiri,nec uulnere maior.
T u quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
P articulam uix ferre potes spumantibus ardens
V isceribus,sacrum tibi quod non reddat amicus
D epositum, stupet hæc,qui iam post terga reliquit
S exaginta annos Fonteio consule natus.
A t nihil in melius tot rerum proficis usu?
M agna quidem,sacris quæ dat præcepta libellis
V ictrix Fortunæ sapientia dicimus autem
H os quoq; felices,qui ferre incommoda uitæ,
N ec iactare iugum uita didicere magistra.
Quæ tam festa dies,ut cesset prodere furem?
P erfidiam,fraudes,atq; omni ex crimine lucrum
Quæsitum,& partos gladio,uel pyxide nummos?
R ari quippe boni.numero uix sunt totidem,quot
T hebarum portæ,uel diuitis hostia Nili.
N ona ætas agitur,peioraq; sæcula ferri
T emporibus,quorum sceleri non inuenit ipsa
N omen,et à nullo posuit natura metallo.
N os hominum,diuûmq; fidem clamore ciemus,
Quanto Fessidium laudat uocalis agentem
S portula.dic senior bulla dignissime,nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia,nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat,cum
E xigis à quoquam ne peieret,& putet ullis
E sse aliquod numen templis, araq; rubenti.
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius, quàm

Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc idæis Iuppiter antris,
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; Deus, nec turba deorum
Talis, ut est hodie, contentaq; sydera paucis
Numnibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere. nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quattuor annis,
Primaq; par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat ueterem cum tota ærugine follem,
Prodigiosa fides, & thuscis digna libellis,
Quæq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium, sanctumq; uirum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ,
Sollicitus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit uua

C ulmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
G urgitibus miris, & lactis uortice torrens.
I ntercepta decem quereris sestertia fraude
S acrilega: quid se bis centum perdidit alter
H oc arcana modo? maiorem tertius illa
S ummam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
T am facile, & pronum est, superos contemnere testes,
S i mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
V oce neget, quæ sit ficti constantia uultus.
P er Solis radios, tarpeiaq; fulmina iurat,
E t Martis frameam, & cyrrhæi spicula uatis,
P er calamos uenatricis, pharetramq; puellæ,
P erq; tuum pater ægæi Neptune tridentem,
A ddit & herculeos arcus, hastamq; Mineruæ,
Q uicquid habent telorum armamentaria cœli.
S i uero & pater est, comedam, inquit, flebile nati
S inciput elixi, pharioq; madentis aceto.
S unt qui in Fortunæ iam casibus omnia ponunt,
E t nullo credunt mundum rectore moueri
N atura uoluente uices & lucis, & anni,
A tq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
E st alius metuens ne crimen pœna sequatur.
H ic putat esse Deos, & peierat, atq; ita secum,
D ecernat quodcunq; uolet de corpore nostro
I sis, & irato feriat mea lumina sistro,
D ummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
E t phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
S unt tanti? pauper locupletem optare podagram
N e dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
A rchigene. quid enim uelocis gloria plantæ

P ræstat, & esuriens pisææ ramus oliuæ?
V t sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
S i curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed & exorabile numen
F ortasse experiar: solet his ignoscere. multi
C ommittunt eadem diuerso crimina fato.
I lle crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
S ic animum diræ trepidum formidine culpæ
C onfirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
P ræcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
N am cum magna malæ superest audacia causæ,
C reditur à multis fiducia, mimum agit ille,
V rbani qualem fugitiuus scurra Catulli.
T u miser exclamas, ut Stentora uincere possis,
V el potius quantum gradiuus Homericus, audis
I uppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
D ebueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
I n carbone tuo charta piathura soluta
P onimus, & sectum uituli iecur? albaq; porci
O menta? ut uideo nullum discrimen habendum est
E ffigies inter uestras, statuamq; Batilli.
A ccipe quæ contra ualeat solatia ferre,
E t qui nec cynicos, nec stoica dogmata legit
A` cynicis tunica distantia, non Epicurum
S uspicit exigui lætum plantaribus horti.
C urentur dubij medicis maioribus ægri,
T u uenam uel discipulo committe Philippi,
S i nullum in terris tam detestabile factum
O stendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
T e ueto, nec plana faciem contundere palma,

Quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare, oculos humore coacto.
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris.
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq; princeps
Sardonychus, loculis quæ custoditur eburnis:
Te nunc delicias extra communia censes
Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina, confer
Conductum latronem, incendia sulfure cœpta,
Atque dolo, primos cum ianua colligit ignes,
Confer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et reducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos gallicus urbis
Vsq; à lucifero, donec lux occidat, audit.

Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus. paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Caerula quis stupuit Germani lumina? flauam
Caesariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod haec illis natura est omnibus una.
Ad subitas Thracum uolucres, nubemq; sonoram
Pygmaeus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aëra curuis
Vnguibus à saeua fertur grue. si uideas hoc
Gentibus in nostris risu quatiere, sed illic
Quanquam eadem assidue spectentur praelia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nullane periuri capitis, fraudisq; nefandae
Poena erit? abreptum crede hunc grauiore cathena
Protinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.
At uindicta bonum uita iucundius ipsa.
Nempe hoc indocti, quorum praecordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis.
Quantulacunq; adeo est occasio, sufficit irae.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex uicinus Hymetto,
Qui partem acceptae saeua inter uincla cicutae
Accusatori nollet dare plurima felix
Paulatim uitia, atq; errores exuit omnes

P rima docens rectum sapientia. quippe minuti
S emper, & infirmi est animi, exiguiq́; uoluptas
V ltio. continuo sic collige, quòd uindicta
N emo magis gaudet, quã fœmina. cur tamen hos tu
E uasisse putes, quos diri conscia facti
M ens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
O cultum quatiente animo tortore flagellum?
P œna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Q uas et Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamãthus,
N octe, dieq́; suum gestare in pectore testem.
S partano cuidam respondit Pythia uates,
H aud impunitum quondam fore, quod dubitaret
D epositum retinere, & fraudem iure tueri
I urando. quærebat enim quæ numinis esset
M ens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
R eddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
V ocem adyti dignam templo, ueramq́; probauit,
E xtinctus tota pariter cum prole, domoq́;
E t quamuis longa deductis gente propinquis.
H as patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
N am scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
F acti crimen habet. cedò si conata peregit?
P erpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
F aucibus ut morbo siccis, interq́; molares
D ifficili crescente cibo: sed uina misellus
E xpuit, albani ueteris pretiosa senectus
D isplicet, ostendas melius, densissima ruga
C ogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
N octe breuem si forte indulsit cura soporem,
E t toto uersata toro iam membra quiescunt,

C ontinuo templum, & uiolati numinis aras,
E t quod præcipuis mentem ſudoribus urget,
T e uidet in ſomnis, tua ſacra, & maior imago
H umana turbat pauidum, cogitq; fateri.
H i ſunt, qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
C um tonat, exanimes primo quoq; murmure cæli,
N on quaſi fortuitu, nec uentorum rabie, ſed
I ratus cadat in terras, & uindicet ignis.
I lla nihil nocuit, cura grauiore timetur
P roxima tempeſtas, uelut hoc dilata ſereno.
P ræterea lateris uigili cum febre dolorem
S i cœpêre pati, miſſum ad ſua corpora morbum
I nfeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
H æc, & tela putant: pecudem ſpondere ſacello
B alantem, & laribus criſtam promittere galli
N on audent quid enim ſperare nocentibus ægris
C onceſſum? uel quæ non dignior hoſtia uita?
M obilis, & uaria eſt fermè natura malorum.
C um ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia. quid fas,
A tq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
C riminibus: tamen ad mores natura recurrit
D amnatos, fixa, & mutari neſcia: nam quis
P eccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
E iectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Q uiſnam hominum eſt, quẽ tu contentum uideris uno
F lagitio? dabit in laqueum ueſtigia noſter
P erfidus, & nigri patietur carceris uncum,
A ut maris ægæi rupem, ſcopulosq; frequentes,
E xulibus magnis, pœna gaudebis amara
N ominis inuiſi, tandemq; fatebere lætus
N ec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe deorum.

Lurima sunt Fuscine et fama digna sinistra,
p Et nitidis maculam, ac rugam figētia rebus,
Quæ monstrāt ipsi pueris, tradūtq; parētes.
S i damnosa senem iuuat alea, ludit & hæres
B ullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,
N ec de se melius cuiquam sperare propinquo
C oncedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
B oletum condire, & eodem iure natantes
M ergere ficedulas didicit nebulone parente,
E t cana monstrante gula, cum septimus annus
T ransierit puero non dum omni dente renato,
B arbatos licet admoueas mille inde magistros,
H inc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
S emper, & à magna non degenerare culina.
M item animum, & mores modicis erroribus æquos
P ræcipit, atq; animos seruorum, & corpora, nostra
M ateria constare putat, paribusq; elementis?
A n sæuire docet Rutilus, qui gaudet acerbo
P lagarum strepitu, & nullam sirena flagellis
C omparat antiphates trepidi laris, ac Polyphemus?
T um felix quoties aliquis tortore uocato
V ritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore cathenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
R usticus? expectas ut non sit adultera Largæ
F ilia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
T am cito, nec tanto poterit contexere cursu,
V t non ter decies respiret? conscia matri

V irgo fuit. ceras nunc hac dictante pusillas
I mplet, & ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
S ic natura iubet. uelocius, & citius nos
C orrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
C um subeant animos authoribus, unus, & alter
F orsitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna,
E t meliore luto finxit præcordia Titan.
S ed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
E t monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
A bstineas igitur damnis huiusce. etenim uel
V na potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
E x nobis geniti, quoniam dociles imitandis
T urpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Q uocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
S ed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.
N il dictu fœdum, uisu'q; hæc limina tangat,
I ntra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
L enonum, & cantus pernoctantis parasiti.
M axima debetur puero reuerentia, siquid
T urpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
S ed peccaturo obsistat tibi filius infans.
N am siquid dignum censoris fecerit ira,
Q uandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
N ec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
O mnia deterius tua per uestigia peccet,
C orripies nimirum, & castigabis acerbo
C lamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
V nde tibi frontem, libertatem'q; parentis,
C um facias peiora senex? uacuum'q; cerebro
I ampridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?

H ospite uenturo cessabit nemo tuorum,
V erre pauimentum, nitidas ostende columnas,
A rida cum tota descendat aranea tela,
H ic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
V ox domini fremit instantis, uirgamq́; tenentis.
E rgo miser trepidas, ne stercore fœda canino
A tria displiceant oculis uenientis amici,
N e perfusa luto sit porticus, & tamen uno
S emodio scobis hæc emendat seruulus unus.
I llud non agitas, ut sanctam filius omni
A spiciat sine labe domum, uitioq́; carentem?
G ratum est, quòd patriæ ciuem, populoq́; dedisti,
S i facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
V tilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
P lurimũ.n. intererit, quibus artibus, et quibus hũc tu
M oribus instituas. serpente Ciconia pullos
N utrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
I lli eadem sumptis quærunt animalia pennis.
V ultur iumento, & canibus, crucibusq́; relictis
A d fœtus properat, partemq́; cadaueris affert.
H ic est ergo cibus magni quoq; uulturis, & se
P ascentis propria cum iam facit arbore nidos.
S ed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generosæ
I n saltu uenantur aues, tunc præda cubili
P onitur, inde autem, cum se matura leuabit
P rogenies, stimulante fame, festinat ad illam
Q uamprimum rupto prædam gustauerit ouo.
A edificator erat Centronius, & modo curuo
L ittore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
N unc prænestinis in montibus alta parabat

C ulmina uillarum, græcis, longe'q; petitis
M armoribus, uincens fortunæ, atq; Herculis ædem,
V t spado uincebat capitolia nostra Posides.
D um sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
F regit opes, nec parua tamen mensura relictæ
P artis erat, totam hanc turbauit filius amens,
D um meliore nouas attollit marmore uillas.
Q uidam sortiti metuentem sabbata patrem
N il præter nubes, & cœli numen adorant,
N ec distare putant humana carne suillam,
Q ua pater abstinuit: mox & præputia ponunt:
R omanas autem soliti contemnere leges,
I udaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
T radidit arcano quodcunq; uolumine Moses
N on monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Q uæsitum ad fontem solos deducere uerpos.
S ed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
I gnaua, & partem uitæ non attigit ullam.
S ponte tamen iuuenes imitantur cætera solam
I nuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.
F allit enim uitium specie uirtutis, & umbra,
C um sit triste habitu, uultu'q;, & ueste seuerum.
N ec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
T anquam parcus homo, & rerum tutela suarum
C erta magis, quàm si fortunas seruet easdem
H esperidum serpens, aut ponticus. adde quòd hũc, de
Q uo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
A rtificem. quippe his crescunt patrimonia fabris,
S ed crescunt quocunq; modo, maioraq; fiunt
I ncude assidua, semper'q; ardente camino.

Et pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam
Ire uiam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes.
Mox acquirendi docet insatiabile uotum,
Seruorum uentres modio castigat iniquo
Ipse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquã
Mucida cœrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius conchem æstiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq; siluro,
Filaq; sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Vt locuples moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turgit sacculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit:
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, maiorq; uidetur,
Et melior uicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua.
Quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quàm tota noualia sauos

In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix possis, quàm multi talia plorent,
Et quos uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quæ fœdæ bucina famæ?
Quid nocet hoc? inquit, tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitæ
Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis ætate, ac punica passis
Prælia, uel Pyrrhū immanem, gladiosq; molossos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces ea sanguinis, atq; laboris,
Nullis uisa unquam meritis minor, aut ingratæ
Curtæ fides patriæ. saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbamq; casæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini. sed magnis fratribus horum
À scrobe, uel sulco redeuntibus altera cœna
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollæ.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde ferè scelerum causæ, nec plura uenena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis uitium, quàm sæua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquā properantis auari?

Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis
O` pueri, Marſus dicebat, & Hernicus olim,
Veſtinusq́; ſenex: panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis: laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ poſt munus ariſtæ
Contingunt homines ueteris faſtidia quercus.
Nil uetitum feciſſe uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui ſummouet euros
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaq; nobis
Ad ſcelus, atq; nefas, quodcunq; eſt, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus. at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat, Accipe ceras,
Scribe puer, uigila, cauſas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem poſce libello.
Sed caput intactum buxo, nares'q; piloſas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum Attegias, caſtella Brigantum,
Vt locuplêtem aquilam tibi ſexageſimus annus
Afferat, aut, longos caſtrorum ferre labores
Si piget, & trepido ſoluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita, pares, quod uendere poſſis
Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis
Vllius ſubeant ablegandæ Tyberim ultra,
Ne credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet, illa tuo ſententia ſemper in ore
Verſetur dijs, atq; ipſo Ioue digna poetæ.
Vnde habeas, quærit nemo: ſed oportet habere.
Hoc monſtrant uetulæ pueris poſcentibus aſſem

Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunq; parentem
Sic possum affari, dico uanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro
Discipulum, securus abi, uincêris ut Aiax
Præterijt Thelamonem, ut Pelea uicit Achilles.
Parcendum est teneris, non dum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cum pectore barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, uendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens aramq́;, pedemq́;.
Elatam iam crede nurum, si limina uestra
Mortifera cum dote subit, quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terráq;, mariq́;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui dices olim, nec talia suasi;
Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et leuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq́; propinqui,
Et spoliare doces, & circunscribere, & omni
Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est.

Quantus

Quantus erat patriæ Deciorũ in pectore. quantum
Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit unà.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis:
Nec tibi parcetur misero: trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu Leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua: sed graue, tardas
Expectare colos. morieris stamine non dum
Abrupto. iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa, & ceruina senectus.
Ocyus Archigenẽ, quære, atq; eme quod Mithridates
Composuit. si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendũ est,
Sorbêre ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas.
Tanto maiores humana negotia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?
Quàm tu, corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendus, & Austro

Perditus à siculis saci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Passum, & municipes Iouis aduexisse lagenas?
Hic tamen ancipiti figens uestigia planta,
Victum illa mercede parat: brumamq;, famemq;
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hoīum ē iam
In pelago, ueniet classis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, getulaq; tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
Inde domum possis, tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.
Non unus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus uultu Eumenidum terretur, & igni,
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius
Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura: soluite funem,
Frumenti dominus clamat, piperisq; coëmptor,
Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur
Obrutus, & zonam læua morsuq; tenebit.
Sed cuius uotis modo non suffecerat aurum

Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur. misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, phrygiaq; columna,
Atq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici. si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem. quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam.
In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici cœperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
Hæc quoq; si rugam trahit, extenditq; labellum,
Summe duos equites, fac tertia quadringenta,
Si non dum impleui gremium, si panditur ultra
Nec Crœsi fortuna unquam, nec persica regna

S ufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
I ndulsit Cæsar cui Claudius omnia, cuius
P aruit imperijs uxorem occidere iussus.

SATYRA QVINTADECIMA.

q Vis nescit, Voluſi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet saturā serpētibus ibim.
E ffigies sacri nitet aurea Cercopitheci,
D imidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ.
A tq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
I llic cæruleos, hic piscem fluminis, illic
O ppida tota canem uenerantur, nemo Dianam.
P orrum, & cepe nefas uiolare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
N umina. lanatis animalibus abstinet omnis
M ensa. nefas illic fœtum iugulare capellæ.
C arnibus humanis uesci licet. attonito cum
T ale super cœnam facinus narraret Vlysses
A lcinoo, bilem, aut risum fortasse quibusdam
M ouerat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
H unc abiciat sæua dignum, ueraq; Charybdi,
F ingentem immanes Læstrygonas, & Cyclopas?
N am citius Scyllam, uel concurrentia saxa
C yanes, plenos & tempestatibus utres
C rediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
E t cum remigibus grunisse Elpenora porcis.
T am uacui capitis populum Phæaca putauit.
S ic aliquis merito non dum ebrius, & minimum qui
D e corcyrea temētum duxerat urna.
S olus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.

Nos

N os miranda quidem, sed nuper consule Vinco
G esta super calidæ referemus mœnia Copti,
N os uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis.
N am scelus à Pyrrha, quanq̃ oia syrmata uoluas,
N ullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
D ira quod exemplum feritas produxerit æuo.
I nter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
I mmortale odium, & nunquam sanabile uulnus,
A rdet adhuc Combos, & Tentira, summus utrinq;
I nde furor uulgo, quòd numina uicinorum
O dit uterq; locus, cum solos credat habendos
E sse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
A lterius populi rapienda occasio cunctis
V isa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
L ætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
S entirent positis ad templa & compita mensis,
P eruigiliq; toro, quem nocte, ac luce iacentem
S eptimus interea sol inuenit, horrida sanè
A egyptus, sed luxuria, quantum ipse notaui,
B arbara famoso non cedit ripa Canopo.
A dde quod & facilis uictoria de madidis, &
B læsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
S altatus nigro tibicine, qualiacunq;
V nguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,
H inc ieiunum odium. sed iurgia prima sonare
I ncipiunt animis ardentibus. hæc tuba rixæ
D ehinc clamore pari concurritur, & uice teli
S æuit nuda manus, paucæ sine uulnere malæ
V ix cuiquam, aut nulli toto certamine nasus
I nteger. aspiceres iam cuncta per agmina uultus
D imidios, alias facies, & hiantia ruptis

O ssa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
L udere se credunt ipsi tamen, & pueriles
E xercere acies, quod nulla cadauera calcent,
E t sanæ quod tot rixantis millia turbæ
S i uiuunt omnes. ergo acrior impetus, & iam
S axa inclinatis per humum quæsita lacertis
I ncipiunt torquere, domestica seditione
T ela, nec hunc lapidem, quali se Turnus, & Aiax,
E t quo Tydides percussit pondere coxam
A eneæ sed quem ualeant emittere dextræ
I llis dissimiles, & nostro tempore natæ.
N am genus hoc uiuo iam decrescebat Homero.
T erra malos homines nunc educat, atq; pusillos.
E rgo deus quicunq; aspexit, ridet, & odit.
A diuerticulo repetatur fabula, postquam
S ubsidijs aucti, pars altera promere ferrum
A udet, & infestis pugnam instaurare sagittis,
T erga fugæ celeri præstantibus omnibus instant,
Q ui uicina colunt umbrosæ Tentira palmæ.
L abitur hic quidam nimia formidine cursum
P ræcipitans, capiturq; ast illum in plurima sectum
F rusta, ac particulas, ut multis mortuus unus
S ufficeret, totum corrosis ossibus edit
V ictrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
A ut ueribus longum usqueadeo, tardumq; putauit
E xpectare focos, contenta cadauere crudo.
H inc gaudere libet, quòd non uiolauerit ignem,
Q uem summa cœli raptum de parte Prometheus
D onauit terris elemento gratulor, & te
E xultare reor: sed qui mordere cadauer
S ustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.

Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit, ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis aliquid de sanguine gustat.
Vascones (fama est) alimentis talibus usi
Produxere animas: sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq; ultima, casus
Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnam hominum ueniã dare, quisue deorũ
Viribus abnuerit dira, atq; immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat, sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus graias, nostrasq; habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britanos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atq; fide, sed maior clade Saguntus
Tale quid excusat, mæotide sæuior ara
Aegyptus, quippe illa nefandi taurica sacri
Inuentrix homines (ut iam quæ carmina tradunt,
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hostia. quis modo casus

I mpulit hos? quæ tanta fames, infestaq; ualle
A rma coëgerunt tam detestabile monstrum
A udere? an ne aliam terra memphitide sicca
I nuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Q ua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
S auromatæq; truces, aut immanes Agathyrsi,
H ac sæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
P aruula fictilibus solitum dare uela phaselis,
E t breuibus pictæ remis incumbere testæ.
N ec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
S upplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
E t similes ira, atq; fames, mollissima corda
H umano generi dare se natura fatetur,
Q uæ lachrymas dedit, hæc nostri pars optima sensus,
P lorare ergo iubet causam lugentis amici,
S qualoremq; rei, pupillum ad iura uocantem
C ircunscriptorem, cuius manantia fletu
O ra puellares faciunt incerta capilli
N aturæ imperio geminus cum funus adultæ
V irginis occurrit, uel terra clauditur infans,
E t minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
A rcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
V lla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
S ortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
A tq; exercendis, capiendisq; artibus apti
S ensum à cœlesti demissum traximus arce,
C uius egent prona, & terram spectantia, mundi
P rincipio indulsit communis conditor illis
T antum animas, nobis animum quoq;, mutuus ut nos
A ffectus petere auxilium & præstare iuberet,

D isperſos trahere in populum, & migrare uetuſto
D e nemore, & proauis habitatas linquere ſyluas,
A edificare domos, laribus coniungere noſtris
T ectum aliud, tutos uicino limine ſomnos
V t collata daret fiducia, protegere armis
L apſum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
C ommuni dare ſigna tuba, defendier iiſdem
T urribus, atq; una portarum claue teneri.
S ed iam ſerpentum maior concordia: parcit
C ognatis maculis ſimilis fera. quando Leoni
F ortior eripuit uitam Leo? quo nemore unquam
E xpirauit aper maioris dentibus apri?
I ndica tigris agit rabida cum tigride pacem
P erpetuam. ſæuis inter ſe conuenit urſis.
Aſt homini ferrum letale incude nefanda
P roduxiſſe parum eſt, cum raſtra, & ſarcula tantum
A ſſueti coquere, & marris, ac uomere laſſi
N eſcierint primi gladios excudere fabri.
A ſpicimus populos, quorum non ſufficit iræ
O cidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, uultum
C rediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
V el quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra uideret
P ythagoras? cunctis animalibus abſtinuit qui
T anquam homine, & uentri indulſit nõ oẽ legumẽ?

SATYRA SEXTADECIMA.

q Vis numerare queat felicis præmia Galle
Militiæ? nam ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pauidum excipiet tironem porta ſecũdo
S ydere. plus etenim fati ualet ora benigni,
Quàm ſi nos Veneris commendet epiſtola Marti,

E t samia genitrix quæ delectatur arena.
C ommoda tractemus primum communia, quorum
H aud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
A udeat, immo et si pulsetur, dissimulet, nec
A udeat excussos prætori ostendere dentes,
E t nigram in facie tumidus liuoribus offam,
A tq; oculos medico nil promittente relictos.
B ardiacus iudex datur hæc punire uolenti
C alceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
L egibus antiquis castrorum, & more Camilli
S eruato, miles nec uallum litiget extra,
E t procul à signis. iustissima centurionum
C ognitio est igitur de milite: nec mihi deerit
V ltio, si iustæ defertur causa querelæ.
T ota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
C onsensu magno officiunt. curabitis, ut sit
V indicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
D eclamatoris mutinensis corde Vagelli,
C um duo crura habeas offendere tot caligatos,
M ilia clauorum. quis tam procul absit ab urbe?
P ræterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
V t ueniat? lachrymæ siccentur protinus, & se
E xcusaturos non sollicitemus amicos.
D a testem, iudex quem dixerit, audeat ille
N escio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
E t credam dignum barba, dignumq; capillis
M aiorum, citius falsum producere testem
C ontra paganum possis, quàm uera loquentem,
C ontra Fortunam armati, contraq; pudorem.
P ræmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
S acramentorum, conuallem ruris auiti

I mprobus, aut campum mihi si uicinus ademit,
A ut sacrum effodit medio de limite saxum,
Q uod mea cum uetulo coluit plus annua libo,
D ebitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
V ana superuacua dicens chirographa ligni,
E xpectandus erit, qui lites inchoet, annus
T otius populi: sed tunc quoq; mille ferenda
T ædia, mille moræ, toties subsellia tantum
S ternuntur, iam facundo ponente lacernas
C editio, & Fusco iam micturiente, parati
D igredimur, lentaq; fori pugnamus arena.
A st illis, quos arma tegunt, & Balteus ambit,
Q uod placidum est, illis præstatur tempus agendi,
N ec res atteritur longo sufflamine litis.
S olis præterea testandi militibus ius
V iuo patre datur. nam quæ sunt parta labore
M ilitiæ, placuit non esse in corpore census,
O mne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum
S ignorum comitem, castrorumq; æra merentem
Q uamuis iã tremulus captat pater: hũc labore æquus
P rouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
I psius certe ducis hoc referre uidetur,
V t qui fortis erit, sit felicissimus idem,
V t læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

VENETIIS, IN AEDIBVS
ALDI, ET ANDREAE
SOCERI.

AVLI FLACCI PERSII IN SATYRAS PROLOGVS.

n EC FONTE *labra prolui caballino:*
Nec in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo
Memini, ut repente ſic poëta prodirem.
Heliconidas, pallidamq; Pyrenen
I llis relinquo, quorum imagines lambunt
E deræ ſequaces. ipſe ſemipaganus
A d ſacra uatum carmen affero noſtrum.
Q uis expediuit Pſittaco ſuum χαῖρε,
P icasq; docuit noſtra uerba conari?
M agiſter artis, ingeniq; largitor
V enter, negatas artifex ſequi uoces.
Q uòd ſi doloſi ſpes refulſerit nummi,
C oruos poëtas, & poëtridas picas
C antare credas pegaſeium melos.

SATYRA PRIMA..

ò *Curas hominū, ò quātum eſt in rebus inane.*
Quis leget hæc? min tu iſtud ais? nemo hercule, nemo?
V el duo, uel, nemo. turpe, & miſerabile, quare?
N e mihi Pulydamas, & troiades Labeonem
P rætulerint. nugæ, non ſiquid turbida Roma
E leuet, accedas, examen'ue improbum in illa
C aſtiges trutina, nec te quæſiueris extra.
N am Romæ quis non? ah ſi fas dicere ſed fas.
T unc, cum ad caniciem, & noſtrū iſtud uiuere triſte
A ſpexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis,

Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite, nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, qđ pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexusq́;, togáq; recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyce albus,
Sede legens celsa liquido cum plasmate guttur
Mobile colluerit patranti fractus ocello,
Hic neq; more probo uideas, neq; uoce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima uersu.
Tun' uetulæ auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentum, &, quæ semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, seniumq́;, ò mores, usqueadeó ne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est digito monstrari, & dicier hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est
Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, Hypsiphylas, uatum & plorabile siquid
Eliquat, & tenero supplantat uerba palato,
Assensere uiri. nunc non cinis ille poëtæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ. nunc non é manibus illis,
Nunc non é tumulo, fortunatáq; fauilla
Nascentur uiolæ? rides, ait, et nimis uncis

Naribus indulges. an erit, qui uelle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere? nec scombros metuentia carmina, nec thus?
Quisquis es ò, modo quem ex aduerso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam. neq; enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finemq;, extremumq; esse recuso
Euge tuum, & belle. nam belle hoc excute totum.
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci
Ebria ueratro, non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres, non quicquid deniq; lectis
Scribitur in citreis. calidum scis ponere sumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et uerum, inquis, amo, uerum mihi dicite de me.
Qui pote? uis dicam? nugaris, cum tibi Calue
Pinguis aqualiculus propenso sexquipede extet.
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ quantum sitiat canis appula, tantum.
Vos ò patricius sanguis, quos uiuere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leue seueros
Effundat iunctura ungues? scit tendere uersum
Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.
Siue opus in mores, in luxum, & prandia regum,
Dicere res grandes nostro dat musa poëtæ.
Ecce modo heroos sensus afferre uidemus
Nugari solitos græce, nec ponere lucum

A rtifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes
E t focus, & porci, & fumosa parilia fœno,
V nde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
C um trepida ante boues dictatorem induit uxor,
E t tua aratra domum lictor tulit. euge poëta,
E st nunc brisei quem uenosus liber Accij,
S unt quos Pacuuius'q;, & uerucosa moretur
A ntiopa erumnis cor luctificabile fulta.
H os pueris monitus patres infundere lippos
C um uideas, quæris'ne, unde hæc sartago loquendi
V enerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
T rossulus exultat tibi per subsellia leuis?
N il'ne pudet capiti non posse pericula cano
P ellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
F ur es ait Pedio. Pedius quid? crimina rasis
L ibrat in antithetis, doctas posuisse figuras
L audatur. bellum hoc, hoc bellũ? an Romule ceues?
M en' moueat quippe? & cantet si naufragus, assem
P rotulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum
E x humero portes? uerum, nec nocte paratum
P lorabit, qui me uolet incuruasse querela.
S ed numeris decor est, & iunctura abdita crudis.
C laudere sic uersum didicit berecynthius Atys,
E t qui cæruleum dirimebat Neréa delphin.
S ic costam longo subduximus Appenino.
A rma uirum, non'ne hoc spumosum, et cortice pingui,
V t ramale uetus uegrandi subere coctum?
Q uidnam igitur tenerum, & laxa ceruice legendum?
T orua mimalloneis implerunt cornua bombis,
E t raptum uitulo caput ablatura superbo

B assaris, & lyncem Mænas flexura corymbis
E uion ingeminat, reparabilis adsonat echó.
H æc fierent, si testiculi uena ulla paterni
V iueret in nobis? summa delumbe saliua
H oc natat in labris, & in udo est Mænas, & Atys,
N ec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
S ed quid opus teneras mordaci radere uero
A uriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
L imina frigescant. sonat hic de nare canina
L ittera. per me equidem sint omnia protinus alba,
N il moror. euge omnes omnes bene miræ eritis res.
H oc iuuat, hic, inquis, ueto quisquam faxit oletum.
P inge duos angues: pueri sacer est locus, extra
M eiite, discedo. secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
O mne uafer uitium ridenti Flaccus amico
T angit, & admissus circum præcordia ludit,
C allidus excusso populum suspendere naso.
M en' mutire nefas, nec clàm, nec cũ scrobe nusquam?
H ic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle.
A uriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
H oc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
I liade, audaci quicunq; afflate Cratino,
I ratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
A spice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
I nde uaporata lector mihi ferueat aure,
N on hic, qui increpidas graiorum ludere gestit
S ordidus, & lusco qui possit dicere lusce
S ese aliquem credens, italo quod honore supinus
F regerit heminas Arreti ædilis iniquas,

N ec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
S cit risisse uafer, multum gaudere paratus
S i cynico barbam petulans Nonaria uellat,
H is mane edictum, post prandia Callirhoendo.

SATYRA SECVNDA.

Vnc Macrine diem numera meliore lapillo,
h Qui tibi labentes apponit candidus annos.
Funde merũ Genio, nõ tu prece poscis emaci,
Q uæ nisi seductis nequeas committere diuis.
A t bona pars Procerum tacita libabit acerra.
H aud cuiuis promptũ est murmur'q; hũiles'q; susurros
T ollere de templis, & aperto uiuere uoto.
M ens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
I lla sibi introrsum; & sub lingua immurmurat. ò si
E bullat patrui præclarum funus, & ò si
S ub rastro crepet argenti mihi seria dextro
H ercule, pupillum'ue utinam, quem proximus hæres
I mpello, expungam, nam & est scabiosus, & acri
B ile tumet. Nerio iam tertia ducitur uxor.
H æc sancte ut poscas, tyberino in flumine mergis
M ane caput bis, ter'q;, & noctem flumine purgas.
H eus age responde, minimum est, quod scire laboro,
D e Ioue quid sentis? est'ne ut præponere cures
H unc cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Q uis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
H oc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
D ic agedum Staio, pro Iuppiter ò bone clamet
I uppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
I gnouisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex

Sulfure discutitur sacro, quam tuq; domus'q;?
An quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
Triste iaces lucis, euitandum'q; bidenta,
Idcirco stolidam præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quidnam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone, & lactibus unctis?
Ecce auia, aut metuens diuûm matertera cunis
Exemit puerum, frontem'q;, atq; uda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & spem macrã supplice uoto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex, & regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando uota, negato
Iuppiter hæc illi, quamuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis, corpus'q; fidele senectæ,
Esto age, sed grandes patinæ, tucetaq; crassa
Adnuere his superos uetuere, Iouem'q; morantur.
Rem struere exoptas cæso boue, Mercurium'q;
Arcessis fibra, da fortunare penates,
Da pecus, & gregibus fœtum. Quo pessime pacto,
Tot tibi cum in flamma iunicum omenta liquescant?
Attamen hic extis, & opimo uincere ferto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo.
Si tibi cratêras argenti, incusaq; pingui
Auro dona feram, sudes, & pectore læuo
Excutiat guttas, lætari prætrepidum cor.

H inc illud subijt, auro sacras quòd ouato
P erducas facies. nam fratres inter ahenos.
S omnia pituita, qui purgatissima mittunt,
P ræcipui sunto, sit'q; illis aurea barba,
A urum uasa Numæ, saturniaq; impulit æra,
V estales'q; urnas, & thuscum fictile mutat.
O` curuæ in terris animæ, & cœlestium inanes,
Q uid iuuat hoc templis nostros immittere mores?
E t bona dis ex hac scelerata ducere pulpa?
H æc sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
H æc calabrum coxit uitiato muricæ uellus,
H æc baccam conchæ rasisse, & stringere uenas
F eruentis massæ crudo de puluere iussit.
P eccat & hæc, peccat, uitio tamen utitur, at uos
D icite pontifices in sacro quid facit aurum?
N empe hoc, quod Veneri donatæ à uirgine puppæ.
Q uin damus id superis, de magna quod dare lance
N on possit magni Messalæ lippa propago,
C ompositum ius, fas'q; animi, sanctos'q; recessus
M entis, & incoctum generoso pectus honesto,
H oc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

Empe hoc assidue. iã clarũ mane fenestras
n Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernũ
S ufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
E n quid agis? siccas insana canicula messes
I andudum coquit, & patula pecus oẽ sub ulmo est,
V nus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adsit

Huc aliquis. nemon'? turgescit uitrea bilis,
Findor ut Arcadiæ pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis.
Inq; manus chartæ, nodosaq; uenit arundo.
Tum querimur crassus calamo quod pẽdeat humor,
Nigra quod infusa uanescat sepia lympha,
Dilutas querimur geminet quod fistula guttas.
O` miser, inq; dies ultra miser, hucine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroq́; columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscas? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui uerba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre, sonat uitium percussa maligne
Respondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdũ, & molle lutũ es, nũc nunc properãdus, et acri
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinum,
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod thusco ramum millesime ducis,
Censorem'ue tuum, uel quod trabeate salutas?
Ad populum phaleras. ego te intus, et incute noui.
Non pudet ad morem discincti uiuere Naccæ?
Sed stupet hic uitio, et fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, nescit quid perdat, & alto
Demersus summa rursum non bullit in unda.
Magne pater diuûm sæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,

V irtutem uideant, intabescantq́; relicta.
A n ne magis siculi gemuerunt æra iuuenci,
E t magis auratis pendens laquearibus ensis
P urpureus subter ceruices terruit, imus
I mus præcipites quam si sibi dicat, & intus
P alleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
S æpe oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
G randia si nollem morituri uerba Catonis
D iscere, & insano multum laudanda magistro,
Q uæ pater adductis sudans audiret amicis.
I ure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
S cire erat in uoto, damnosa canicula quantum
R aderet, angustæ collo non fallier orcæ,
N eu quis callidior buxum torquere flagello.
H aud tibi inexpertum est curuos deprendere mores,
Q uæq́; docet sapiens braccatis illita Medis
P orticus insomnis, quibus indetonsa iuuentus
I nuigilat siliquis, & grandi pasta polenta.
E t tibi quæ samios diduxit littera ramos,
S urgentem dextro monstrauit limite callem.
S tertis adhuc? laxumq́; caput compage soluta
O scitat hesternum dissutis undiq; malis?
E st aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
A n passim sequeris coruos, testaq́;, lutoq́;,
S ecurus quò pes ferat, atq; ex tempore uiuis?
H elleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
P oscentes uideas. uenienti occurrite morbo.
E t quid opus Cratero magnos promittere montes?
D isciteq; ò miseri, & causas cognoscite rerum,
Q uid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo

Quis datus, aut metæ quã mollis flexus, & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, carisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neq; inuideas quod multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis,
Mænaq; quod prima non dum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, ærumnosiq; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantem somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti.
Hoc est, quòd palles: cur quis non prandeat, hoc est.
His populus ridet, multumq; torosa iuuentus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exuberat grauis alitus, inspice sodes
Qui dicat medico iussis requiescere, postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagæna
Lenia loturo sibi Surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quicquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas, perge, tacebo.

T urgidus hic epulis, atq; albo uentre lauatur
G utture sulfureas lente exhalante mephites.
S ed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
E xcutit é manibus, dentes crepuere retecti.
V ncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
H inc tuba, candelæ, tandemq; beatulus alto
C ompositus lecto, crassisq; lutatus amomis
I n portam rigidos calces extendit, at illum
H esterni capite induto subiere quirites.
T ange miser uenas, & pone in pectore dextram,
N il calet hic. summosq; pedes attinge, manusq;
N on frigent, uisa est si forte pecunia, siue
C andida uicini subrisit molle puella,
C or tibi rite salit, positum est algente catino
D urum olus, & populi cribro decussa farina.
T entemus fauces, tenero latet ulcus in ore,
P utre quod haud deceat plebeia radere beta.
A lges cum excussit membris timor albus aristas.
N unc face supposita feruescit sanguis, & ira
S cintillant oculi, dicisq;, facisq; quod ipse
N on sani esse hominis non sanus iuret Orestes.

SATYRA QVARTA.

r Em populi tractas, barbatū hoc crede magi= (strum
Dicere, sorbitio tollit quē dira cicutæ,
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
S cilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
A nte pilos uenit, dicenda, tacendaq; calles.
E rgo ubi commota feruet plebecula bile,
F ert animus calidæ fecisse silentia turbæ

M aiestate manus, quid deinde loquêre? quirites
H oc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
S cis etenim iustum gemina suspendere lance
A ncipitis libræ, rectum discernis, ubi inter
C urua subit, uel cum fallit pede regula uaro,
E t potis es nigrum uitio præfigere theta.
Q uin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
A nte diem blando caudam iactare popello
D esinis? anticyras melior sorbere meracas.
Q uæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
S emper, & assiduo curata cuticula sole.
E xpecta haud aliud respondeat hæc anus. i nunc
D inomaches ego sum, suffla, sum candidus, esto
D um ne deterius sapiat pannutia Baucis,
C um bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
V t nemo in sese tentat descendere, nemo,
S ed præcedenti spectatur mantica tergo.
Q uæsieris. nostin' Vettidi prædia, cuius
D iues arat curibus, quantum non miluus oberret?
H unc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro
Q ui quandoq; iugum pertusa ad compita figit,
S eriolæ ueteris metuens deradere limum
I ngemit, hoc bene sit tunicatum cum sale mordens
C epe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
P annosam fæcem morientis sorbet aceti.
A t si unctus cesses, & figas in cute solem,
E st propè te ignotus cubito qui tangat, & acre
D espuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
R uncantem, populo marcentes pandere uuluas.
T u cum maxillis balanatum gausape pectas

Inguinibus, quare detonsus gurgulio extat?
Quinq; palæstritæ licet hæc plantaria uellant,
Elixas'q; nates labefactent forcipe adunca,
Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
Cædimus, in'q; uicem præbemus crura sagittis.
Viuitur hoc pacto, sic nouimus, ilia subter
Cæcum uulnus habes, sed lato balteus auro
Protegit, ut mauis, da uerba, & decipe neruos,
Si potes, egregium cum me uicinia dicat,
Non credam? uiso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Nequicquam populo bibulas donaueris aures,
Respice quod non es, tollat sua munera cerdo,
Tecum habita, noris quam sit tibi curta supellex.

SATYRA QVINTA.

Atibus hic mos est centum sibi poscere uoces,
u Cētū ora, & linguas optare in carmina cētū,
Fabula seu mœsto ponatur hianda tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut si quibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum massa camino
Folle premis uentos: nec clauso murmure raucus,
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas,

Verba togæ ſequeris,iunctura callidus acri
Ore teris medico,pallentes radere mores
Doctus,& ingenio culpam defigere ludo.
Hinc trahe quæ dicas,menſamq́; relinque Mycenis
Cum capite,& pedibus,plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc ſtudeo,pullatis ut mihi nugis
Pagina turgeſcat,dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur.tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia,quantaq; noſtræ
Pars tua ſit Cornute animæ,tibi dulcis amice
Oſtendiſſe iuuat,pulſa dinoſcere cautus
Quid ſolidum crepet,& pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas auſim depoſcere uoces,
Vt quantum mihi te ſinuoſo in pectore fixi,
Voce traham pura,totumq́; hoc uerba reſignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites,totaq́; impune Suburra
Permiſit ſparſiſſe oculos iam candidus umbo,
Cumq́; iter ambiguum eſt,& uitæ neſcius error
Deducit trepidas ramoſa in compita mentes,
Me tibi ſuppoſui,teneros tu ſuſcipis annos
Socratico Cornute ſinu,tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus,uinciq́; laborat,
Artificemq́; tuo ducit ſub pollice uultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus,& requiem pariter diſponimus ambo,

A tq; uerecunda laxamus seria mensa.
N on equidem hoc dubites amborum fœdere certo
C onsentire dies, & ab uno sydere duci,
N ostra uel æquali suspendit tempora libra
P arca tenax ueri, seu nata fidelibus hora
D iuidit in geminos concordia fata duorum,
S aturnumq; grauem nostro Ioue frangimus unà,
N escio quid certe est, quod me tibi temperat astrum.
M ille hominum species, & rerum discolor usus.
V elle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno.
M ercibus hic italis mutat sub sole recenti
R ugosum piper, & pallentis grana cumini.
H ic satur irriguo mauult turgescere somno.
H ic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
I n Venerem putris: sed cum lapidosa chiragra
F regerit articulos ueteris ramalia fagi,
T um crassos transisse dies, lucemq; palustrem,
E t sibi iam seri uitam ingemuere relictam.
A t te nocturnis iuuat impallescere chartis.
C ultor enim iuuenum purgatas inseris aures
F ruge cleantea. petite hinc iuuenesq;, senesq;
F inem animo certum, miserisq; uiatica canis,
C ras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
N empe diem donas: sed cum lux altera uenit,
I am cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
E gerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
N am quamuis propè te, quamuis temone sub uno
V ertentem sese frustra sectabere canthum,
C um rota posterior curras, & in axe secundo.
L ibertate opus est, non hac ut quisq; Velina

Publius

Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet, heu steriles ueri, quibus una quiritem
Vertigo facit. hic dama est non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus dama? papæ` Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit, ita est, assigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant.
An quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
Cui licet, ut uoluit? licet, ut uolo, uiuere, non sum
Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit,
Stoicus hic aurum mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.
Vindicta postquam meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat, iussit quodcunq; uoluntas
Excepto siquid Masuri rubrica uetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; sanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atq; usum rapidæ permittere uitæ.
Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere id, quod quis uitiauit agendo.
Publica lex hominum, naturaq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum certo compescere puncto
Nescius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse

F rontem de rebus. tibi recto uiuere talo
A rs dedit, & ueri speciem dignoscere calles,
N equa sub ærato mendosum tinniat auro,
Q uæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim,
I lla prius creta, mox hæc carbone notasti.
E s modicus uoti, presso lare, dulcis amicis
I am nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
I n'q; luto fixum possis transcendere nummum,
N ec gluto sorbere saliuam mercurialem,
H æc mea sunt, teneo, cum uere dixeris, esto
L iber'q;, ac sapiens prætoribus, ac Ioue dextro:
S in tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
P elliculam ueterem retines, & fronte politus
A stutam uapido seruas sub pectore uulpem,
Q uæ dederam supra repeto, funem'q; reduco.
N il tibi concessit ratio, digitum exere, peccas,
E t quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
H æreat in stultis breuis ut semuncia recti.
H æc miscere nefas, nec cum sis cætera fossor
T res tantum ad numeros satyri moueare Bathylli.
L iber ego. unde datum hoc sumis tot subdite rebus?
A n dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
S i increpui, cessas nugator, seruitium acre
T e nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
Q uod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
N ascuntur domini, qui tu impunitior exis,
A tq; hic, quẽ ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
M ane piger stertis, surge, inquit auaritia, eia
S urge. negas. instat. surge, inquit. non queo. surge.

Et quid agam, rogitas? en, ſaperdam aduehe ponto,
Caſtoreum, ſtuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
Tolle recens primus piper è ſitiente Camelo.
Verte aliquid, iura, ſed Iuppiter audiet eheu.
Vare reguſtatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages, ſi uiuere cum Ioue tendis.
Iam pueris pellem ſuccinctus, & œnophorũ aptas
Ocyus ad nauem, nihil obſtat, quin trabe uaſta
Aegæum rapias, niſi ſolers luxuria ante
Seductum moueat, quò deinde inſane ruis? quó?
Quid tibi uis? calido ſub pectore maſcula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ.
Tun' mare tranſilias? tibi torta cannabe fulto
Cœna ſit in tranſtro? ueientanumq; rubellum
Exhalet uapida læſum pice ſeſſilis obba?
Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modeſto
Nutrieras, pergant auidos ſudare deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, noſtrum eſt
Quod uiuis, cinis, & manes, & fabula, fies.
Viue memor leti, fugit hora, hoc, quod loquor, inde ē.
En quid agis? duplici in diuerſum ſcinderis hamo.
Huncine, an hunc ſequeris? ſubeas alternus oportet,
Ancipiti obſequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obſtiteris ſemel, inſtantiq; negaris
Parêre imperio rumpi iam uincula dicas:
Nam luctata canis nodum arripit, aſt tamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa cathenæ.
Daue cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chæreſtratus unguem
Abrodens ait hæc, an ſiccis dedecus hoſtem

C ognatis, an rem patriam rumore sinistro
L imen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
E brius ante fores extincta cum face canto.
E uge puer sapias dijs depellentibus, agnam
P ercute, sed censen' plorabit Daue relicta?
N ugaris. solea puer obiurgabere rubra,
N e trepidare uelis, atq; arctos rodere casses.
N unc ferus, & uiolens, at si uocet, haud mora, dicas,
Q uidnam igitur faciam? ne nũc, cum accersor, et ultro
S upplicet, accedam, si totus, & integer illinc
E xieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic est.
N on in festuca, lictor quam iactat ineptus.
I us habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
C retata ambitio? uigila, & cicer ingere large
R ixanti populo, nostra ut floralia possint
A prici meminisse senes. quid pulchrius? at cum
H ærodis uenere dies, unctáq; fenestra
D ispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
P ortantes uiolas, rubrúmq; amplexa catinum
C auda natat thynni, tumet alba fidelia uino,
L abra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.
T unc nigri lemures, ouóq; pericula rupto,
T unc grandes galli, & cum sistro lusca sacerdos
I ncussere deos inflantes corpora, si non
P rædictum ter mane caput gustaueris alli.
D ixeris hæc inter uaricosos centuriones,
C ontinuo crassum ridet Vulpenius ingens,
E t centum græcos curto centusse licetur.

Dmouit iam bruma foco te Basse sabino?
a Iam'ne lyra, & tetrico uiuunt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum
Atq; marem strepitum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes. mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides quintus pauone ex pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant horti peioribus, usq; recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida uaso tetigisse lagœna.
Discrepet his alius. geminos horoscope uaro
Producis genio. solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar,
Nec rombos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, & granaria, fas est,
Emole. quid metuis? occa, et seges altera in herba est.
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uota

C ondidit Ionio, iacet ipse in littore, & una
I ngentes de puppe dei, iamq; obuia mergis
C osta ratis laceræ. nunc & de cæspite uiuo
F range aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
C ærulea in tabula. sed cœnam funeris hæres
N egliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
O ssa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum
S eu cerasо peccent casiæ nescire paratus.
T u' ne bona incolumis minuas? sed bestius urget
D octores graios, ita fit, postquam sapere urbi
C ũ pipere, & palmis uenit nostrũ, hoc maris expers
F œnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes.
H æc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Q uisquis eris, paulum à turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est à Cæsare Laurus
I nsignem ob cladem germanæ pubis, & aris
F rigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
I am chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
E ssedaq;, ingentesq; locat Cæsonia rhenos.
D is igitur, genioq; ducis centum paria, ob res
E gregie gestas, induco. quis uetat? aude.
V æ, nisi conniues. oleum, artocreasq; popello
L argior, an prohibes? dic clare. non audeo, inquis.
E xossatus ager iuxta est. age si mihi nulla
I am reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
N ulla manet patrui, sterilis matertera uixit.
D eq; auia nihilum superest, accedo Bouillas
C liuumq; ad Virbi, præstò mihi Manius hæres
P rogenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
V t pater, haud prompte dicã, tamẽ adde etiã unum,
S num etiam, terræ est iam filius, & mihi ritu

Mannius hic generis propè maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decursu lampada poscis?
Sum tibi Mercurius, uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur. an renuis? uin tu gaudere relictis?
Deest aliquid summæ minui mihi, sed tibi totum est,
Quidquid id est, ubi sit fuge quærere qđ mihi quondã
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna.
Fœnoris accedat merces, hinc exime sumptus.
Quid reliquũ est? reliquũ. nunc nũc impensius unge,
Vnge puer caules. mihi festa luce coquatur
Vrtica, & fissa fumosum sinciput aure,
Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis
Cum morosa uago singultiet inguine uena,
Patritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? ast illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atq; excute solers
Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
Cappadocas rigida pingues pauisse catasta.
Rem duplica, feci. iam triplex, iam mihi quarto,
Iam decies redit in rugam. depinge ubi sistam
Inuentus Chrysippe tui finitor acerui.

A B C D E F G H, a b.

Omnes sunt quaterni, præter H quinternionem, & b duernionem.

VENETIIS, IN AEDIBVS HAERE DVM ALDI, ET ANDREAE SOCERI, MENSE MARTIO, M D XXXV.

